

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Ekonomika a financování školství

Economics and financing of the education system

Bc. Lucie Fekerlová

Plzeň 2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie FEKERLOVÁ**
Osobní číslo: **K15N0061P**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Ekonomika a financování školství**
Zadávací katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Zpracujte teoretický rámec problematiky financování školství.
2. Analyzujte financování školství v České republice a zahraničí.
3. Proveďte komparaci financování ve vybraných zemích.
4. Shrňte zjištěné poznatky.

Rozsah grafických prací: **neuveden**
Rozsah kvalifikační práce: **60 - 80 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- **KALOUS, Jaroslav; VESELÝ, Arnošt.** *Vzdělávací politika České republiky v globálním kontextu.* Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1261-5
- **KALOUS, Jaroslav; VESELÝ, Arnošt.** *Educational policy studies in the Czech Republic: the current state, theoretical and analytical approaches, and possible development in an international context.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-024-6
- **PRŮCHA, Jan.** *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů.* Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4
- **URBÁNEK, Václav.** *Financování vysokého školství.* Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1313-3

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Pavlína Hejduková, Ph.D.**
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: **23. října 2015**
Termín odevzdání diplomové práce: **25. dubna 2016**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 23. října 2015

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Ekonomika a financování školství“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 10.04.2017

.....

podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce, Ing. Pavlíně Hejdukové, Ph.D., za odborné vedení, ochotu a hlavně trpělivost, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnovala.

OBSAH

ÚVOD.....	9
CÍL PRÁCE A METODICKÝ POSTUP.....	9
1 TEORETICKÝ RÁMEC FINANCOVÁNÍ ŠKOLSTVÍ	10
1.1 Vzdělání.....	10
1.1.1 Význam vzdělání.....	10
1.1.2 Vzdělání jako veřejný statek	10
1.1.3 Lidský kapitál.....	11
1.1.3.1 Náklady lidského kapitálu.....	11
1.1.3.2 Výnosy lidského kapitálu.....	12
1.1.4 Užitek pro společnost.....	12
1.2 Instituce poskytující terciární vzdělávání.....	13
1.2.1 Vysoké školy.....	13
1.2.2 Dělení institucí poskytujících terciární vzdělávání	13
1.2.2.1 Vysoké školy univerzitního typu.....	14
1.2.2.2 Vysoké školy neuniverzitního typu.....	14
1.2.2.3 Struktura vysoké školy	14
1.3 Boloňský proces.....	14
1.3.1 EHEA a jeho hlavní prvky	15
1.3.1.1 Třístupňové strukturované studium.....	15
1.3.1.2 Mezinárodně srovnatelný kreditový systém ECTS	15
1.3.1.3 Udržování kvality.....	16
1.4 Základní modely financování školství v zemích OECD	16
1.4.1 Skandinávský model	16
1.4.2 Asijský model.....	17
1.4.3 Anglosaský model.....	17
1.4.4 Model kontinentální Evropy	17
2 FINANCOVÁNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	19
2.1 Základní údaje.....	19
2.1.1 Popis země	19
2.1.2 Historie terciárního vzdělávání	19
2.1.3 Současná situace.....	20

2.2	Vzdělávací systém	20
2.2.1	Poskytovatelé terciárního vzdělávání	20
2.2.2	Struktura studia.....	21
2.2.2.1	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED	21
2.2.2.2	Stupně ISCED v ČR.....	22
2.3	Financování školství	24
2.3.1	Školné.....	24
2.3.2	Stipendia a granty	24
2.3.2.1	Prospěchové stipendium.....	24
2.3.2.2	Sociální stipendium	24
2.3.2.3	Ubytovací stipendium.....	25
3	FINANCOVÁNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ANGLII.....	26
3.1	Základní údaje	26
3.1.1	Popis země.....	26
3.1.2	Historie terciárního vzdělávání.....	26
3.1.3	Současná situace.....	27
3.2	Vzdělávací systém	27
3.2.1	Poskytovatelé terciárního vzdělávání	27
3.2.2	Struktura studia.....	28
3.3	Financování školství	29
3.3.1	Školné.....	29
3.3.2	Vládní půjčky	30
3.3.2.1	Půjčka na školné.....	30
3.3.2.2	Půjčka na živobytí	31
3.3.2.3	Splácení půjček.....	32
3.3.2.4	Úrokové sazby	33
3.3.3	Stipendia a granty	33
3.3.3.1	Granty na pokrytí životních nákladů	33
3.3.3.2	Podpora pro studenty se zdravotním postižením DSAs	34
3.3.3.3	Granty pro vyživované osoby.....	34
3.3.3.4	Sociální stipendia	35
3.3.3.5	Stipendia pro nadané žáky.....	35
3.3.3.6	Stipendia pro zdravotnické obory NHS.....	35

4	FINANCOVÁNÍ VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ V AUSTRÁLII	36
4.1	Základní údaje.....	36
4.1.1	Popis země	36
4.1.2	Historie terciárního vzdělávání	36
4.1.3	Současná situace.....	37
4.2	Vzdělávací systém.....	37
4.2.1	Poskytovatelé terciárního vzdělávání.....	37
4.2.1.1	Univerzity v Austrálii.....	38
4.2.1.2	Poskytovatelé odborného vzdělávání a tréninku VET	40
4.2.1.3	Poskytovatelé soukromého vysokoškolského vzdělání.....	40
4.2.1.4	Poskytovatelé dálkového vzdělávání OUA.....	40
4.2.2	Struktura studia	41
4.3	Financování školství.....	41
4.3.1	Školné.....	42
4.3.2	Vládní půjčky	42
4.3.2.1	HECS-HELP	42
4.3.2.2	FEE-HELP	44
4.3.2.3	CSP.....	44
4.3.2.4	OS-HELP	46
4.3.3	Stipendia a granty.....	46
4.3.3.1	Stipendijní program Společenství CSP	46
4.3.3.2	Youth Allowance	47
4.3.3.3	Austudy grant.....	48
5	FINANCOVÁNÍ VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ V DÁNSKU.....	49
5.1	Základní údaje.....	49
5.1.1	Popis země	49
5.1.2	Historie terciárního vzdělávání	49
5.1.3	Současná situace.....	50
5.2	Vzdělávací systém.....	50
5.2.1	Poskytovatelé terciárního vzdělávání.....	50
5.2.2	Struktura studia	51
5.2.3	Charakteristické prvky dánského vzdělávacího systému	53

5.3	Financování školství	54
5.3.1	Školné	54
5.3.2	Stipendia a granty	54
5.3.2.1	Granty pro studenty ve studijních programech pro mládež.....	55
5.3.2.2	Granty pro studenty vysokých škol	57
5.3.2.3	Státní půjčky.....	59
5.3.2.4	Podpora studia v zahraničí.....	59
6	KOMPARACE	60
6.1	Základní parametry zemí	60
6.2	Universitas 21	60
6.2.1	Popis systému	60
6.2.2	Způsob komparace	61
6.2.3	Provedení komparace	62
6.2.3.1	Podle výkonu vysokoškolského systému	62
6.2.3.2	Podle výkonu vysokoškolského systému s ohledem na HDP	63
6.3	Populace s ukončeným terciárním vzděláním.....	64
6.4	Komparace na základě zjištěných údajů.....	65
	ZÁVĚR.....	67
	SEZNAM TABULEK	69
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	70
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	71
	SEZNAM ZDROJŮ A POUŽITÉ LITERATURY	74
	SEZNAM PŘÍLOH	79
	ABSTRAKT	84
	ABSTRACT	85

ÚVOD

Ve své diplomové práci se zaměřuji na terciární vzdělávání, jelikož se jedná o stupeň vzdělání, na který jsou vynakládány nejvyšší náklady a také rozdíly ve financování napříč státy jsou zde nejmarkantnější. Navíc v dnešní době role terciárního vzdělávání čím dál tím víc roste, protože právě ono připravuje kvalifikovanou sílu pro trh práce, podporuje růst produktivity a stimuluje inovace. Velký důraz je kladen na kvalitu vzdělávání, díky globalizaci i na mobilitu a flexibilitu.

Toto téma jsem si zvolila s účelem dozvědět se více o ekonomice školství, jelikož již několik let studuji vysokou školu a tato oblast je mi velmi blízká. Jak je známo, veřejné vzdělávání je v České republice z velké většiny financováno státem a tedy poskytované zdarma, což neplatí pro některé další státy. Pro srovnání s Českou republikou byly zvoleny 3 státy, a to Australské společenství, Dánské království a Spojené království Velké Británie a Severního Irsku.

CÍL PRÁCE A METODICKÝ POSTUP

Při svém prvotním počínání jsem zjistila, že bohužel téměř neexistuje odborná literatura o financování a ekonomice terciárního vzdělávání, a to jak českého, tak i v mezinárodním měřítku. Požádala jsem tedy o provedení rešerše Studijní a vědeckou knihovnu Plzeňského kraje, která potvrdila mé obavy o nedostupnosti aktuálnějších monografií. Pracovala jsem tedy převážně s internetovými zdroji, z nichž většina byla v anglickém jazyce.

V práci nejdříve charakterizuji strukturu vzdělávání ve světě a teoretický rámec problematiky financování terciárního školství, poté již konkrétně popisuji vzdělávací systémy ve vybraných státech a analyzuji jejich způsoby financování. Následně provádím komparaci nejzajímavějších ukazatelů a shrnuji poznatky, které z ní vyplývají. V závěru práce je obsaženo mé osobní stanovisko k financování terciárního školství v České republice a navržené možnosti ohledně zlepšení v této oblasti s inspirací ve zmiňovaných státech, což se dá považovat jako hlavní cíl diplomové práce.

1 TEORETICKÝ RÁMEC FINANCOVÁNÍ ŠKOLSTVÍ

1.1 Vzdělání

1.1.1 Význam vzdělání

Vzdělání lze považovat za jednu z nejlepších investic do budoucnosti, podílí se na rozvoji osobnosti člověka, jelikož působí nejen na mentální a kulturní vývoj člověka samotného, ale má vliv také na společnost jako pozitivní externalita. Jedná se o teoretický základ pro pokrok lidstva, jenž je jako systém předávání vědomostí dalším generacím znám již od pradávna. I pro stát je výhodné zajišťovat kvalitní vzdělávání, protože pak roste ekonomika a celkově se rozvíjí země po stránce hospodářské, kulturní i sociální. Z tohoto důvodu je tvořen tlak na systém vzdělávání a kontrolu a řízení vzdělávacích institucí. Faktem je, že více vzdělaní lidé produkují kvalitnější statky všeho druhu. [24]

1.1.2 Vzdělání jako veřejný statek

Statky lze definovat jako prostředky k uspokojení lidských potřeb a člení se dle několika kritérií: na statky volné a vzácné, hmotné a nehmotné, dlouhodobé a krátkodobé. Jedno ze základních členění je také na statky veřejné a soukromé. Veřejné statky (nebo také statky kolektivní spotřeby) jsou financovány z veřejných rozpočtů a veřejnou volbou je dáno jejich složení, spotřeba a produkce. Typickým příkladem veřejného statku je právě školství a vzdělávání. [41]

Důvody, díky kterým se jedná o veřejný a nikoli tržní statek, jsou následující:

- Vzdělání nepřináší užitek pouze uživateli, ale také okolní společnosti, jedná se o tzv. pozitivní externalitu.
- Spotřeba statku vzdělání není rivalitní – nevylučuje z procesu ostatní studenty.
- Tento statek nelze dělit z kvalitativního hlediska mezi spotřebitele, i když někteří studenti potřebují tohoto statku větší a jiní menší kvantitu. [42]

Veřejné statky jsou dále děleny na čisté a smíšené. U obou kategorií se jedná o statky kolektivní spotřeby, rozdílem u nich je, že zatímco u čistého veřejného statku nelze jednoznačně určit podíl jednotlivce na spotřebě, u smíšeného lze tento podíl přesně určit

a ocenit jej uživatelským poplatkem. Zde se objevuje termín „černý pasažér“, tedy osoba, která statky spotřebovává, ale nepodílí se na jejich úhradě.

Ve vzdělávání se jedná převážně o smíšené kolektivní statky – spotřebu lze rozdělit mezi jednotlivce, ale kvalita zůstává neměnná. Například studenti mají možnost čerpat ze stejných učebnic a na přednáškách dostávají stejný výklad. Co zde ale hrozí, je tzv. efekt přetížení, kdy kvalita výuky může klesnout. Aby k tomuto efektu nedocházelo, je možné mu předejít například zavedením školného nebo stanovením limitů pro jednotlivé přednášky nebo předměty. [24]

1.1.3 Lidský kapitál

Lidský kapitál je jednou ze dvou složek patřící pod pojem lidské zdroje. Ty spolu s přírodními a kapitálovými zdroji tvoří zdroje hospodářského růstu. Lidským kapitálem se rozumí kvalifikace (vzdělání, zručnost, zkušenosti apod.), vynaložené náklady na její získání a udržení, neboli investice do lidského kapitálu. [12]

Podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) tvoří lidský kapitál „znalosti, dovednosti, schopnosti a vlastnosti, jež zjednodušují tvorbu osobních, společenských a ekonomických hodnot a blahobytu“. [13]

Vzdělání lze považovat za nejdůležitější složku lidského kapitálu. Kromě vzdělání do ní patří například i vrozené schopnosti nebo rodinné a sociální prostředí. Protože však schopnosti a prostředí nelze přesně ohodnotit, lidský kapitál je tedy tvořen pouze výsledkem vzdělávání. Protože ani tuto veličinu nelze lehce změřit, počítá se jako délka samotného vzdělávání. [13]

1.1.3.1 Náklady lidského kapitálu

Přímé náklady jsou v případě vzdělání náklady reálně vynaložené na studium – školné, nákup učebnic, skript, pomůcek a například i poplatky související se studiem. Nemusí se vždy jednat o náklady samotného studenta jako příjemce vzdělání, někdy tyto náklady hradí rodič nebo i zaměstnavatel.

Nepřímé náklady na investici představují náklady obětované příležitosti. Jedná se o náklady, které ve skutečnosti nevznikly, ale znázorňují hodnotu neuskutečněných zisků,

keré by student získal, kdyby se nevzdělal., například kdyby po střední škole nastoupil do zaměstnání.

Zapomínat by se nemělo také na utopené náklady, což jsou náklady spojené se studiem (stravování, ubytování), které jsou skutečně vynaložené, ale které bychom měli i v případě, že bychom místo studování nastoupili do práce. [5]

1.1.3.2 Výnosy lidského kapitálu

Výnosy z investice lze rozdělit do dvou hlavních skupin – soukromé a veřejné.

Jako motivace k přihlášení na vysokou školu je jistě vidina budoucích výnosů v podobě lépe placeného zaměstnání, protože absolvent vysoké školy nabízí větší znalosti, lepší kvalifikaci a tedy i vyšší lidský kapitál než je tomu například u absolventů středních škol. Existuje totiž zažitý předpoklad, že čím vyšší je získané vzdělání, tím vyšší je i šance na lepší zaměstnání a tím i vyšší mzda.

S tímto předpokladem souvisí i nefinanční výnosy ze získaného vzdělání, např. lepší společenské postavení, zabezpečení rodiny, psychické i fyzické zdraví (moci si dovolit více a lépe odpočívat), získání pocitu uspokojení z práce a větší kulturní vyžití. [5]

1.1.4 **Užitek pro společnost**

Investice do vzdělání ovlivňuje nejen jedince samotného, ale také celou společnost. Jako přímý užitek lze totiž označit skutečnost, že s vyšším dosaženým vzděláním se zvyšuje lidský kapitál a mzdové ohodnocení, tím se zvýší základ daně a státu se odvede vyšší daň z příjmu. Vzdělanější lidé také mnohem lépe a rychleji naleznou zaměstnání, čímž se snižuje potřeba podpory v nezaměstnanosti a mělo by tedy docházet i k poklesu samotné nezaměstnanosti.

Investováním do vzdělání na vysokých školách vznikají také nepřímé vlivy pro společnost. Mezi ně patří například lepší zdravotní stav, jelikož vzdělanější člověk má vyšší mzdu, kterou si chce co nejdéle udržet, proto o sebe a své zdraví více pečuje. Dále lze uvést také vliv na nižší kriminalitu, která je opět odvozena od vyšších příjmů absolventů vysokých škol, kteří tak nemají zapotřebí provádět trestnou činnost a také se chovají a uvažují více racionálně. Vzdělanější společnost je také lépe soudržná a pomáhá k vyššímu tempu ekonomického růstu. [5]

1.2 Instituce poskytující terciární vzdělávání

1.2.1 Vysoké školy

„Vysoká škola má být maximálně autonomní a sebevědomý subjekt, jeden z nejdůležitějších prvků občanské společnosti, který díky své autoritě, prestiži a přirozeným vazbám (absolventským sítím) může ledacos ovlivnit. Pozitivní role vysokých škol v rozvoji moderní občanské společnosti je neoddiskutovatelná. A to nejen kvůli jejich prestiži, ale především kvůli tomu, že na půdě vysokých škol se rozvíjí kritické myšlení a schopnost reflexe celého kontextu.“ [17]

Vysokoškolské vzdělávání je dnes velmi diferencované, v tomto prostoru se vyskytují instituce s různým zaměřením a kvalitou. Jak populace stárne, mění se také požadavky pracovního trhu, je kladen velký důraz na znalosti a na celoživotní vzdělávání. [20]

Dále také vysoké školství významně přispívá ke společenskému a kulturnímu růstu moderní společnosti, je spoluzodpovědné za udržitelný rozvoj. „Posláním každé vysoké školy je svým jedinečným dílem napomáhat budování demokratické, otevřené, tolerantní, vzdělané a kulturní společnosti, stejně jako konkurenceschopnost země a rozvoj ekonomiky založené na znalostech a inovacích.

Vysoké školy toto poslání naplňují skrze tři hlavní skupiny činností:

- vzdělávací činnost
- tvůrčí činnosti
- přímé společenské a odborné působení neboli „třetí role“

Přestože vzdělávací činnost je prvotní a nejvlastnější činností vysokých škol, všechny tři skupiny činností hrají svou nezanedbatelnou úlohu.“ [19]

1.2.2 Dělení institucí poskytujících terciární vzdělávání

Terciární vzdělávání následuje po vykonání maturitní zkoušky, jedná se o specializované odborné nebo umělecké vzdělání poskytované vysokými školami (včetně doktorských studijních programů), vyšší odborné vzdělávání, které poskytují vyšší odborné školy, a částečně i vyšší odborné vzdělávání v konzervatořích.

Vysoké školy poskytují stejně jako vyšší odborné školy a jazykové školy (pomaturitní) vzdělání třetího stupně, dále mají právo udělovat akademické tituly a lze je dělit na školy univerzitního a neuniverzitního typu. [46]

1.2.2.1 Vysoké školy univerzitního typu

- mohou užívat označení „univerzita“ ve svém názvu, naopak nesmějí používat pojmenování „vysoká škola“
- mohou zajišťovat bakalářské, magisterské i doktorské typy studijních programů, také výzkumnou, vědeckou, vývojovou, inovační, uměleckou a další činnost
- lze je členit na fakulty [46]

1.2.2.2 Vysoké školy neuniverzitního typu

- ve svém názvu nesmí používat označení „univerzita“, pouze se smí označovat jako „vysoká škola“
- mohou zajišťovat bakalářské, případně i magisterské studijní programy a také provádět vývojovou, výzkumnou, uměleckou a další tvůrčí činnost
- nečlenění se na fakulty [46]

1.2.2.3 Struktura vysoké školy

V čele každé vysoké školy stojí rektor jako nejvyšší hodnostář, poté je zde akademický senát jako další samosprávný akademický orgán, který spolu s rektorem spravuje vysokou školu. Mezi další orgány se řadí vědecká nebo umělecká rada (na neuniverzitní vysoké škole je to akademická rada), disciplinární komise, správní rada a kvestor. Vysoká škola univerzitního typu se skládá z fakult dle oborového zaměření, kde je nejvyšším zástupcem děkan. Fakulty se poté mohou dále členit na katedry a ústavy. [46]

1.3 Boloňský proces

„Boloňský proces je dohoda 47 evropských i mimoevropských států, které chtějí zvýšit dostupnost, přitažlivost a kvalitu vysokoškolského vzdělávání a vytvořit Evropskou oblast vysokoškolského vzdělávání EHEA (European Higher Education Area). Jedním z dílčích cílů je podpořit mezinárodní mobilitu studentů a učitelů a zavést srovnatelné

vysokoškolské tituly, aby se podpořilo vzájemné uznávání dosaženého vzdělání a tím i zaměstnatelnost absolventů.“ [47]

„Hlavním cílem Boloňského procesu je vytvořit a rozvíjet Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání EHEA. To však nemá primárně znamenat sjednocení jednotlivých národních systémů, jako spíše vytváření a rozvíjení prostředků pro jejich propojení. Cílem Boloňského procesu je zachovat diverzitu národních systémů (a jednotlivých vysokých škol) a zvýšit jejich vzájemnou prostupnost, ať už v rámci mezinárodní mobility studentů a akademiků nebo v rámci uznávání akademického vzdělání a kvalifikace získaných v ostatních zemích.“ [18]

Boloňský proces byl zahájen Boloňskou deklarací dne 19. 6. 1999, účastnilo se 30 evropských států včetně České republiky. Během let 1999 až 2011 se připojilo dalších 17 států, ministři těchto států se každé 2 roky scházejí a účastní se společných konferencí. Poradními členy Boloňského procesu jsou UNESCO (Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu), Rada Evropy, Asociace evropských univerzit a další. Tato dohoda nevznikla z iniciativy Evropské unie (školství nepatří do jejích kompetencí), nijak na ní tedy nezávisí. [47]

1.3.1 EHEA a jeho hlavní prvky

1.3.1.1 Třístupňové strukturované studium

V zapojených zemích bylo implementováno rozdělení na tři stupně – bakalářský, magisterský a doktorský cyklus studia, jako reakce na razantní zvýšení počtu vysokoškolských studentů v evropských zemích a prostředek pro usnadnění mobility mezi cykly, které je možné absolvovat v různých zemích. [18]

1.3.1.2 Mezinárodně srovnatelný kreditový systém ECTS

V systému ECTS (The European Credit Transfer and Accumulation System) kredity vyjadřují studijní zátěž, posuzují ekvivalenci částí studia a tím také i mobilitu při studiu – na mezinárodní i národní úrovni. Tento systém je tedy výborným nástrojem při tvorbě studijních programů a také prostředek pro orientaci národních systémů. Jeden akademický rok studia odpovídá 60 ECTS kreditům. [18]

1.3.1.3 Udržování kvality

Tvorbu základních principů, norem a směrnic pro zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the EHEA) má na starosti asociace ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education). Existuje také registr národních institucí, které v daných zemích zodpovídají za vnější hodnocení kvality vysokoškolských institucí EQAR (The European Quality Register for Higher Education). Členské státy EHEA jsou zobrazeny v příloze B. [18]

1.4 Základní modely financování školství v zemích OECD

Financování veřejných vysokých škol v jednotlivých zemích se značně liší. Školy, které dostávají od státu či od samotných studentů více prostředků, mají určitou konkurenční výhodu. Na základě informací o školném a údajů o podpoře studentů, jako jsou například příspěvky nebo studijní stipendia, lze rozlišit čtyři základní modely financování vysokých škol. Jedná se o model skandinávský, asijský, anglosaský a evropský kontinentální.

Hlavní rozdíly mezi uvedenými modely jsou v poměru financování z veřejných a ze soukromých zdrojů a v rozsahu forem podpory pro studenty od státu a privátní sféry. [45]

1.4.1 Skandinávský model

Jak již název napovídá, jedná se o model používaný v severských zemích (např. Norsko, Švédsko, Finsko, Dánsko). V tomto modelu **student za studium na vysoké škole neplatí a má možnost využít stipendia či výhodné studentské půjčky**. Přístup ke studiu je tak více spravedlivý. Rozdíly mezi příjmy středoškolských a vysokoškolských absolventů ale jsou zde ale mnohem menší než v jiných zemích. Jedním z důvodů je jistě míra zdanění příjmů, která ve skandinávských zemích patří mezi ty vyšší. Postupně je tento model modifikován a více se tak přibližuje modelu kontinentální Evropy. Například školné zdarma neplatí pro zahraniční studenty a za prodloužení studia jsou zaváděny poplatky. [45]

1.4.2 Asijský model

Tento model je uplatňován zejména v Japonsku, Koreji a s menšími úpravami v ostatních asijských zemích. Jedná se o nejméně výhodný model pro studenty, protože **vysoké školy získávají finanční prostředky z velké části z vysokého školného**. Pro rodiny studentů je tato situace ekonomicky velice náročná, u nižších vrstev může například studovat jen jeden (nadějnější) potomek. O to větší je ale jejich zodpovědnost a vztah k výuce a ke studiu. Díky tomu, že je studium a následně vysokoškolské vzdělání ekonomicky podmíněno, vzniká velká společenská nerovnoměrnost. Z důvodu snižování této nerovnoměrnosti, vlivem globalizace a zvyšování ekonomické úrovně v okolních zemích se i tento model financování mění a začíná se specifikací více přibližovat dalšímu, anglosaskému, modelu. [45]

1.4.3 Anglosaský model

Název tento model dostal opět dle zemí, ve kterých se používá – tedy anglosaské země jako Velká Británie, Austrálie, Kanada či USA. **Studenti sice platí vysoké školné, na druhou stranu ale mohou využít různé formy stipendií, podpor či studijních půjček**. Tyto půjčky jsou pro studenty výhodné v tom, že je začínají splácet až od domluvené výše příjmu. Pokud této výše nedosáhnou v průběhu několika let, půjčku musí uhradit stát. Vlády a školy jsou tak pod tlakem, mají zajistit, aby absolventi našli uplatnění na trhu práce. Také u tohoto modelu dochází k neustálým změnám a variacím. Například v roce 2012 došlo k podstatnému omezení přímého financování státem a ke ztrojnásobení školného v Anglii. [45]

1.4.4 Model kontinentální Evropy

V tomto modelu se jedná spíše o jisté podobnosti financování v různých státech na evropském kontinentu, jelikož jednotlivé národní systémy jsou značně rozdílné. Například Francie, Belgie, Itálie, Španělsko a Rakousko mají nižší školné, ale zároveň málo rozvinutý systém studentské podpory. **Vysokoškolské studium je z velké části financováno ze státní kasy**. Ani tento model financování nešel změnám a reformám. Tady však nešlo o jednotné změny, protože se zde nachází mnoho států s rozdílnými snahami. V Rakousku a Itálii se od 90. let školné na vysokých školách zvyšovalo (avšak oproti asijskému nebo anglosaskému modelu jen mírně), v Německu naopak školné

postupně minimalizovali či přímo zrušili a dostali se tak na úroveň skandinávského modelu. [45]

2 FINANCOVÁNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

2.1 Základní údaje

2.1.1 Popis země

Česká republika leží v srdci střední Evropy, rozkládá se na 78 866 km² a čítá 10,5 milionu obyvatel, používá se i název Česko, hlavním městem je Praha. Nejdůležitějším článkem vzdělávací soustavy v České republice je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, kvalitu vysokoškolského studia zajišťuje a udržuje Akreditační komise. [50]

2.1.2 Historie terciárního vzdělávání

Terciární vzdělávání je datováno do doby před 600 lety, kdy byla v roce 1348 založena Univerzita Karlova v Praze. Nejvýraznější změny se ale v terciárním vzdělávání České republiky staly po roce 1989, kdy byla vyvíjena intenzivní legislativní činnost. V roce 1990 proběhla novela školského zákona, došlo ke zrušení jednotné školy a byly otevřeny dveře moderní pedagogice. Školy nabyly právní subjektivitu a byl také přijat zákon č. 172/1990 Sb. o vysokých školách, který zavedl možnost studovat bakalářské, magisterské a doktorské programy.

Nový vysokoškolský zákon, který byl přijat v roce 1998, změnil právní postavení vysokých škol, kromě vojenských a policejních škol získaly statut veřejnoprávních institucí i ostatní vysoké školy, byl umožněn také vznik soukromých vysokých škol. Zákon měl také podpořit studium v bakalářských programech, bohužel zájem byl především o magisterské programy z důvodu upřednostňování u zaměstnavatelů. Až novela zákona v roce 2001 nařídila povinnou strukturaci všech studijních programů na bakalářské a magisterské studijní programy. Poté se skokově změnil poměr studentů studujících ve tříletých bakalářských programech versus poměr těch studujících na pětiletých magisterských programech z poměru 1:3 na nový poměr 3:1.

Do roku 1998 měly všechny vysokoškolské instituce univerzitní statut, od roku 1999 bylo již možné založit neuniverzitní typ vysokých škol.

Roku 1999 byla podepsána Boloňská deklarace, akční plán, který měl vést k vytvoření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání do roku 2010 s cílem zpřehlednění

systemů vzdělávání. V roce 2000 došlo k podpisu Lisabonské smlouvy o uznávání studia, ta však nabyla platnost až v roce 2009. Zpráva o konkurenceschopnosti českých veřejných škol byla otevřena v roce 2003 a zjistilo se, že české školství je silně podfinancováno, přestože si absolventi vedou na evropském trhu práce velmi dobře. [50]

2.1.3 Současná situace

V lednu roku 2009 byla schválena Bílá kniha terciárního vzdělávání, strategický dokument, podklad pro reformu terciárního vzdělávání v České republice, následně byl v únoru 2011 vydán Pracovní návrh věcného záměru zákona o vysokých školách, jehož součástí byl výčet oblastí, kterých se má reforma vysokého školství týkat. Reforma byla poté zanesena do dokumentu Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020, předkládaného Ministerstvem průmyslu a obchodu, schváleného v září 2011. [50]

Výše uvedený dokument připravuje Českou republiku pro budoucnost v globalizovaném světě, „při přípravě strategie se vycházelo z definice OECD, podle které je konkurenceschopnost vymezena schopností produkovat zboží a služby, které obstojí v testu mezinárodní konkurence, a zároveň schopností udržovat nebo zvyšovat reálný HDP. Je nutné vychovat odborníky, kteří budou schopni přicházet s nápady, které se uplatní ve výrobě. U inovací a vzdělanosti by se bez reforem role českých firem stále více redukovala na pozici subdodavatelů bez kontaktů s koncovými trhy či s inovacemi. V dlouhodobém měřítku by kombinace klesající úrovně školství a vzdělávání měla devastující účinky na růst i udržitelný rozvoj české ekonomiky a na konkurenceschopnost české pracovní síly v mezinárodní soutěži.“ [40]

2.2 Vzdělávací systém

2.2.1 Poskytovatelé terciárního vzdělávání

V České republice poskytují terciární vzdělávání

- veřejné vysoké školy
- státní vysoké školy
- soukromé vysoké školy

- zahraniční vysoké školy v Česku

Veřejných vysokých škol, které poskytují univerzitní vzdělání, je v ČR 24, neuniverzitní vzdělávání poskytují 2 (všechny veřejné vysoké školy v České republice jsou vypsány v příloze A), státní vysoké školy jsou obě univerzitního typu (Policejní akademie České republiky v Praze a Univerzita obrany), dále lze studovat na 3 soukromých vysokých školách univerzitního typu (Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s.r.o. a Vysoká škola finanční a správní, a.s.), které se nachází v Praze, dále existuje ještě mnoho neuniverzitních soukromých škol. [50]

2.2.2 Struktura studia

2.2.2.1 Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED

ISCED (International Standard Classification of Education) je mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání, jež byla vydána Organizací OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), což je organizace sídlící v Paříži, která čítá 195 členských zemí. Tato klasifikace řadí vzdělávací programy dle jejich obsahu a dvou základních kritérií: úrovně vzdělávání a oboru vzdělání. Tento nástroj byl poprvé vytvořen v 70. letech, poté aktualizován v roce 1997 a díky mnoha změnám ve vzdělávání na začátku 21. století o 14 let později přepracován pomocí regionálních expertů, mezinárodních organizací a prostřednictvím rozsáhlých konzultací s jednotlivými zeměmi. Nyní je tedy stěžejní verze ISCED 2011, přijatá UNESCEM v listopadu 2011, s verzí ISCED 1997 se tato novější verze liší zejména rozdělením 0. stupně do dvou podkategorií a zásadní jsou i změny v klasifikaci terciárního vzdělávání. [23]

Tabulka 1: Rozdíly mezi ISCED 1997 a ISCED 2011

ISCED 2011		ISCED 1997	
01	Early childhood educational development		-
02	Pre-primary education	0	Pre-primary education
1	Primary education	1	Primary education or first stage of basic education
2	Lower secondary education	2	Lower secondary education or second stage of basic education
3	Upper secondary education	3	(Upper) secondary education
4	Post-secondary non-tertiary education	4	Post-secondary non-tertiary education
5	Short-cycle tertiary education	5	First stage of tertiary education (not leading directly to an advanced research qualification) (5A, 5B)
6	Bachelor's or equivalent level		
7	Master's or equivalent level		
8	Doctoral or equivalent level	6	Second stage of tertiary education (leading to an advanced research qualification)

Zdroj: [23]

2.2.2.2 Stupně ISCED v ČR

Níže jsou podrobněji rozvedeny všechny kategorie spadající do klasifikace ISCED v oficiálním anglickém názvu a poté aplikovány na vzdělávacím systému v České republice:

Tabulka 2: Přehled programů ISCED

ISCED stupeň	Oficiální anglický název	Vzdělávacích stupně v České republice	Min. věk pro započítání studia
01	Early childhood	Jesle	Do 3 let
02	Pre-primary education	Mateřská škola	Od 3 let
1	Primary	1. stupeň základní školy	Od 6 let
2	Lower secondary	2. stupeň základní školy	Od 11 let
3	Upper secondary	Střední školy nebo odborná učiliště	Od 15 let

4	Post-secondary non-tertiary	Pomaturitní kurzy	Od 19 let
5	Short-cycle tertiary	Poslední dva ročníky konzervatoří	Od 19 let
6	Bachelor or equivalent	Bakalářské studium a vyšší odborné školy	Od 19 let
7	Master or equivalent	Magisterské studium	Od 22 let
8	Doctoral or equivalent	Doktorské studium	Od 24 let

Zdroj: Vlastní zpracování

ISCED 0: Neexistuje žádné pevné kritérium, které by určovalo minimální dobu trvání těchto programů, ale výuka by měla pokrývat časový požadavek 2 hodiny na den a 100 dní v roce.

ISCED 1: Zde je obecná doba trvání programů od 4 do 7 let, nejčastější je 6 let (v ČR 4 -5 let).

ISCED 2: Programy trvají nejčastěji 3 roky, doba trvání může být od 2 do 5 let (v ČR 4-5 let).

ISCED 3: Programy trvají nejčastěji 3 roky, doba trvání může být od 2 do 5 let (v ČR 4 roky).

ISCED 4: Tyto programy trvají nejčastěji od 6 měsíců do 3 let (v ČR 1 rok)

ISCED 5: Zde je typická doba trvání průměrně 2-3 roky (v ČR 3 roky).

ISCED 6: Typická doba trvání je 3-4 roky nebo více let, pokud se pokračuje přímo z ISCED 3 (např. gymnázia), a 1-2 roky, pokud se pokračuje z jiného programu ISCED 6 (v ČR 4 roky).

ISCED 7: Zde je trvání nejčastěji 1-3 roky, pokud se pokračuje z ISCED 6, nebo 5-7 let, pokud se pokračuje přímo z ISCED 3 (v ČR 2 roky).

ISCED 8: Tyto programy typicky trvají nejméně 3 roky, ale délka studia se může lišit (stejně tak v ČR). [37]

2.3 Financování školství

2.3.1 Školné

Studium na veřejných vysokých školách v České republice je zdarma, až na výjimky např. pro zahraniční studenty, kteří chtějí studovat v jiném než českém jazyce. Poté jsou poplatky za studium ve výši cca 27 000 CZK za semestr. Platí se jen poplatek za přihlášku na vysokou školu, který je přibližně 500 CZK. Dále je nutné uhradit poplatky za prodloužené studium, které trvá déle, než je standardní doba studia (např. u bakalářských programů více než 4 roky, u magisterských více než 3 roky). Poplatky se také hradí, pokud je student přihlášen ve více programech najednou. [27]

2.3.2 Stipendia a granty

„Studentům vysokých škol mohou být přiznána stipendia hrazená z dotace nebo z příspěvku. Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách umožňuje studentům vysokých škol čerpat několik druhů stipendií. Stipendia přiznává studentům vysoká škola nebo fakulta podle stipendijního řádu.“ [27]

2.3.2.1 Prospěchové stipendium

Rozhodnutí, zda bude toto stipendium vyplaceno, má v kompetenci každá škola. Studenti musí splnit určité podmínky stanovené vysokou školou, stipendium je udělováno jen nejlepším studentům v ročníku, prospěchová hranice je stanovena velmi blízko hranici 1,0. Výše tohoto stipendia je v řádech několika stovek až tisíců českých korun za rok, může být vypláceno jednorázově nebo v opakujících se cyklech. [27]

2.3.2.2 Sociální stipendium

Toto stipendium získají převážně studenti, kteří mají nárok na přídavek na dítě v případě, že „rozhodný příjem v rodině zjišťovaný pro účely přídavku na dítě nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 1,5. Stipendium ve výši 1 620 CZK se přiznává po standardní dobu studia na deset měsíců v akademickém roce.“ Pro získání stipendia musí mít student písemné potvrzení vydané orgánem státní sociální podpory, které platí 21 měsíců od uplynutí roku, za nějž byl zjišťovaný příjem rodiny, nárok na toto stipendium je pouze 1x za určité časové období. [27]

2.3.2.3 Ubytovací stipendium

Příjemcem tohoto stipendia je student, který splní konkrétní kritéria stanovená stipendijním řádem vysoké školy, jež chce studovat. Tyto podmínky jsou aktualizována Ministerstvem každý rok, obecné podmínky jsou následující:

- studium ve studijním programu v prezenční formě studia bakalářského, magisterského nebo doktorského
- student nepřekročil standardní dobu studia
- student nemá trvalý pobyt v okrese, kde je místo studia

Nárok na toto stipendium je na českých veřejných vysokých školách poskytován od roku 2005, ale od roku 2006 je také možné získat ubytovací stipendium na soukromé vysoké škole.

Dále mohou studenti získat stipendia na podporu studia v zahraničí, za vynikající vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí výsledky přispívající k prohloubení znalostí, atp. [27]

3 FINANCOVÁNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ANGLII

3.1 Základní údaje

3.1.1 Popis země

Spojené království Velké Británie a Severního Irska (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland), stručně **Spojené království**, je parlamentní monarchií, která se skládá ze 4 zemí: Anglie, Skotska, Walesu a Severního Irska. Spojené království má zhruba 64,5 milionu obyvatel a zaujímá lidnatostí 22. místo ve světě (údaje z roku 2016). Rozloha je 243 610 km². Další text bude zaměřen zejména na Anglii jako hlavní zemi spojeného království (nebude-li uvedeno jinak), jelikož jsou politiky vysokoškolského vzdělávání nyní rozvíjeny v každém ze států jednotlivě a každá země má specifické a odlišné odpovědnosti. **Anglie** je největší a nejlidnatější země Spojeného království, rozkládá se na dvou třetinách ostrova Velká Británie. Hlavním městem je Londýn a rozlohou zaujímá více než polovinu Spojeného království, tedy 130 395 km². Počet obyvatel je ve výši 82 % celého souostroví, tedy 53 milionů. [4]

3.1.2 Historie terciárního vzdělávání

Terciární vzdělávání v Anglii má dlouhou historii. Nejstarší dvě univerzity vznikly již před více než 800 lety, University of Oxford, 3. nejstarší univerzita na světě, vznikla v roce 1167 (před ní jsou již jen celosvětově nejstarší Università di Bologna v Itálii a druhá nejstarší Université de Paris ve Francii), University of Cambridge, 5. nejstarší univerzita na světě, byla založena roku 1209. Co se týče University of Oxford, ta je navíc považována za nejstarší univerzitu v anglicky mluvícím světě, před jejím založením se již v Oxfordu vyučovalo od roku 1096.

Během let 1950 a 1960 bylo přímou reakcí na potřeby rozšiřující se populace a růstu významu technologií v ekonomice rozhodnutí britské vlády rozšířit sektor terciárního vzdělávání. Nové technologické vysoké školy získaly statut univerzit v roce 1966. Výrazné rozšíření následovalo v roce 1992, kdy bylo prostřednictvím Zákona o terciárním vzdělávání povoleno 35 vysokým technickým školám užívat statut univerzit (vžilo se označení „nové univerzity“).

Kromě toho byla vytvořena Rada k financování vysokého školství v Anglii – HEFCE (Higher Education Funding Council for England) a Rada pro financování dalšího vzdělávání – FEFC (Further Education Funding Council for England). FEFC byla v roce 2001 nahrazen Radou pro učení a dovednosti – LSC (Learning and Skills Council), která byla od roku 2010 rozdělena na Agenturu pro financování speciálních dovedností – SFA (Skills Funding Agency) a Vzdělávací agenturu pro mladé – YPLA (Young People's Learning Agency). Univerzity ve Skotsku a Walesu byly předmětem jiného zákona, který vytvořil rady na financování terciárního vzdělávání v každé zemi zvlášť. [4]

3.1.3 Současná situace

Nyní je terciární vzdělávání v Anglii poskytováno mnoha organizacemi. 166 institucí má v současné době statut univerzity, který je povolen pouze těm, které splňují určitá kritéria. Je zde však také rostoucí počet institucí, které nemají pravomoc udělovat tituly, ale mohou poskytovat ucelené kurzy, jež mají určitou návaznost na univerzity. V roce 2011 bylo odhadnuto, že institucí, které nemají univerzitní statut, bylo dokonce přes 1600.

V letech 2016-2017 bylo alokováno prostřednictvím HEFCE celkem 3,7 miliardy liber ve veřejných příspěvcích od anglické vlády do univerzit a vysokých škol v Anglii s cílem podporovat je a poskytovat vysoce kvalitní vzdělávání, výzkum a další aktivity. Tyto prostředky jsou vynakládány přímo na jednotlivé instituce a nenahradí granty nebo půjčky jednotlivým studentům. Pomáhají vyvíjet a implementovat politiky terciárního vzdělávání založené na výzkumech a konzultacích. [4]

3.2 Vzdělávací systém

3.2.1 Poskytovatelé terciárního vzdělávání

Struktura anglického terciárního vzdělávacího systému není v pravomoci vlády. Instituce poskytující terciární vzdělání, dále jen HEIs (Higher Education Institutions), jsou nezávislé, autonomní právní entity, které mají zodpovědnost za vytváření strategií, kontrolu finanční stability a zajišťování efektivity. Většina HEIs hospodaří zejména s prostředky z veřejných zdrojů, jiné instituce mají nižší poměr veřejných zdrojů na jejich rozpočtu. HEIs se liší ve velikosti – téměř pětina z nich má méně než 3 500

studentů, zatímco největší z nich (vyjímaje Open University) má více než 40 000 studentů. Open University nabízí dálkové studium pro více než 201 000 studentů nejen z UK, ale z celého světa.

Z celkem 166 HEIs je jich 9 soukromých, tyto instituce nejsou financovány státem, ale mají nárok na přístup k financování prostřednictvím tzv. Students Loan Company, společnosti půjčující studentům na dobu studia, namísto získávání zdrojů přímo od studentů. Dalších 98 alternativních poskytovatelů, jejichž počet za poslední roky rapidně vzrostl, v současné době poskytuje studentské půjčky jen pro vybrané kurzy. Ve Spojeném království je pravomoc udělovat tituly upravena zákonem a mají ji pouze instituce, kterým byla udělena tato pravomoc královskou listinou nebo Parlamentním zákonem.

Vládní financování veřejných HEIs je řízeno skrze finanční rady jednotlivých států, které poskytují finanční podporu a obecné pokyny pro instituce. Akademický a pomocný personál je tvořen zaměstnanci jednotlivých institucí, nejde o státní zaměstnance. V HEIs financovaných z veřejných zdrojů je jejich plat sjednáván celostátně přes společný orgán zastupující jak řídicí funkci, tak i odborovou, z toho plynou pak dohody, které mají podobu doporučení pro zúčastněné univerzity a vysoké školy. [4]

3.2.2 Struktura studia

Každá instituce dělá svá vlastní rozhodnutí o požadavcích na přijímání studentů a je odpovědná za svou strukturu přijímacího řízení. Drtivá většina přihlášek na klasické (full-time) studijní programy ve Spojeném království se podává pomocí agentury UCAS (Universities and Colleges Admissions Service), která rozhoduje o přijímání studentů. V roce 2007 UCAS zřídil online postgraduální aplikační servis UKPASS. Přihlášky na většinu postgraduálních kurzů jsou stále podávány přímo na konkrétních HEIs.

Bakalářské programy obvykle trvají 3 roky (v Anglii, Walesu, Severním Irsku), ale ve Skotsku dokonce 4 roky, stejně jako některé specializované kurzy. Například lékařství a stomatologie mohou trvat až 6 let (bez dalšího odborného vzdělávání), architektura až 7 let. Magisterské programy jsou obvykle na 1-2 roky a doktorské nejméně na 3 roky.

Studenti jsou klasifikováni pomocí vlastního systému známkování – ohodnocení prvním stupněm (1st), ohodnocení druhým stupněm, horní hranice (2:1), ohodnocení druhým

stupněm, spodní hranice (2:2), ohodnocení třetím stupněm (3rd), ohodnocení „prošel“ (pass), ohodnocení „neprošel“ (fail). Není používán systém průměrných bodů GPA (Grade Point Average) jako v USA a některých dalších zemích, ale některé univerzity (například Oxford Brooks) toto hodnocení začaly zvažovat.

Mnoho univerzit také poskytuje nový report HEAR (Higher Education Achievement Report), který obsahuje podrobné informace o studiu a úspěších. Tento report rozšiřuje existující Záznam o akademickém vzdělání RAA (Record of Academic Achievement) a také evropskou přílohu diplomu (Diploma Supplement). Na zkoušku se začal report HEAR poskytovat ve 30 HEIs v UK, oficiálně byl spuštěn pro dobrovolné vykazování zbytku HE sektoru v říjnu 2012.

Toto je jedna z klíčových událostí, které vyšly najevo z aktivního zapojení HEIs ve Velké Británii a v pokračujícím působení Boloňského procesu, iniciativě 47 zemí na vytvoření evropského prostoru pro terciární vzdělávání EHEA (European Higher Education Area). Několik aspektů vysokého školství je zde reformováno a zlepšováno v důsledku usnadnění srovnatelnosti jednotlivých systémů a kvalifikací, dále také pro zjednodušení mobility občanů Evropské unie napříč národními hranicemi. [9]

3.3 Financování školství

3.3.1 Školné

Rozšíření britského vysokého školství v posledních dvou desetiletích vyvinulo značný tlak na veřejné financování s tím výsledkem, že se veřejné finance na výuku bohužel nezvýšily lineárně spolu se zvyšováním počtu studentů. V posledních dvou desetiletích také poklesly vládní výdaje na studenta a vláda zavedla školné pro britské studenty, aby udržela kvalitní výuku, jelikož díky klesajícím prostředkům se kvalita přímo úměrně zhoršovala. V Anglii byl poplatek zvýšen z 1 000 liber na 3 000 liber ročně v roce 2006 (ve Walesu v roce 2008), zatímco Skotsko naopak zrušilo poplatky (mimo jiné i pro studenty z jiných částí Spojeného království, kteří se rozhodli studovat ve Skotsku).

V roce 2010 schválila vláda v Anglii další vlnu reform, které zvýšily studentský poplatek dokonce na částku 9 000 liber ročně. Studentům byla ale nabídnuta možnost vzít si na studium půjčku, která by pokryla většinu nákladů souvisejících se vzděláváním. Tato půjčka je splatná po dokončení studia v době, kdy příjmy absolventů

přesáhnou hranici 21 000 liber. Pokud se absolventův příjem po dosažení minimální hranice opět sníží pod tuto hranici, nemusí platit poplatky. Dluh by měl být splacen v celé výši po 30 letech.

Reformy z roku 2010 byly určeny zejména na podporu „konkurenčního boje“ mezi poskytovateli vysokoškolského vzdělávání jako prostředek zvyšování kvality. To zahrnovalo i soukromé instituce, které měly také možnost poskytovat studentské půjčky do limitu 6 000 liber. [9]

3.3.2 Vládní půjčky

Tyto půjčky jsou poskytovány anglickým rezidentům, kteří studují první nebo vyšší stupeň vysoké školy. Univerzity a specializované instituce si mohou účtovat až 9 000 liber za rok. Na druhé straně jsou pro studenty dostupné půjčky na pokrytí nákladů za studium, dále na úhradu ubytovacích a životních nákladů. Aktuální příjmový limit pro splácení půjček je 21 000 liber, bude více rozebráno v kapitole 3.3.2.3. [34]

3.3.2.1 Půjčka na školné

Prezenční studenti mohou žádat o půjčku na školné až do výše 9 000 liber. Výše půjčky, kterou může student získat, nezávisí na jeho příjmu. Maximální výše půjčky na školné pro nové studenty začínající kurzy soukromých univerzit je o třetinu nižší, tedy 6 000 liber. [34]

Tabulka 3: Maximální výše půjček na školné ve Velké Británii

Druh studia	Maximální půjčky na školné, akademický rok 2016/2017 [v £]	Maximální půjčky na školné, akademický rok 2017/2018 [v £]
Prezenční studenti	9 000	9 250
Prezenční studenti na soukromých VŠ	6 000	6 165

Zdroj: [34]

3.3.2.2 Půjčka na živobytí

Tato půjčka pomáhá studentům s běžnými náklady na živobytí, jako jsou např. potraviny, nájem, učebnice. Částka, jakou si může půjčit, závisí na příjmu a na tom, co a kde studuje a také kde bydlí: [34]

- Pokud bydlí s rodiči, je výše půjčky ve výši 6 904 liber na rok
- Pokud nebydlí doma a studuje mimo Londýn, je výše půjčky 8 200 liber na rok
- Pokud nebydlí doma a studuje v Londýně, je výše půjčky 10 702 liber na rok
- Pokud studuje v zahraničí jako součást výuky, je výše půjčky 9 391 liber na rok

Tabulka 4: Půjčky na živobytí ve Velké Británii pro roky 2016 a 2017

Příjem domácnosti	Studenti, co žijí s rodiči [v £]	Studenti nežijící s rodiči a studující mimo Londýn [v £]	Studenti nežijící s rodiči a studující v Londýně [v £]
£25,000 or less	6,904	8,200	10,702
£30,000	6,322	7,612	10,103
£35,000	5,740	7,023	9,503
£40,000	5,158	6,434	8,904
£42,875	4,824	6,095	8,559
£45,000	4,576	5,845	8,304
£50,000	3,994	5,256	7,705
£55,000	3,412	4,667	7,105
£58,201	3,039(*)	4,290	6,722
£60,000	3,039(*)	4,078	6,506
£62,180	3,039(*)	3,821(*)	6,244
£65,000	3,039(*)	3,821(*)	5,906
£69,803	3,039(*)	3,821(*)	5,330(*)
£70,000	3,039(*)	3,821(*)	5,330(*)

(*) značí minimální půjčku

Zdroj: [34]

3.3.2.3 Splácení půjček

Na to, aby student začal splácet svůj dluh, musí výše jeho příjmu překročit **hranici 21 000 liber ročně** a musí mít již univerzitu dostudovanou. Pokud je student zaměstnaný, výše splátky bude odečtena z jeho platu (je to podobný postup jako s daní a příspěvky na pojištění). Po překročení zmíněné výše příjmu **se splácí 9 % nad 21 000 liber ročně**. Člověk, který vydělá za rok např. 31 000 liber, musí odvést splátku z částky 10 000 liber – splátka bude tedy ve výši 900 liber, tedy 75 liber za měsíc. Pokud absolvent opět přestane pracovat a výše jeho ročního příjmu se sníží na částku pod 21 000 liber, splátky se mu pozastaví a budou obnoveny, až bude překročena uvedená hranice. Po 30 letech bude jakýkoliv nevyrovnaný zůstatek odepsán, i pokud student půjčku plně nesplatil. [34]

Tabulka 5: Splácení studentského dluhu ve Velké Británii [v £]

Příjem domácnosti	Částka příjmu, ze které bude strženo 9 %	Částka měsíční splátky
Do 21 000	0	0
25 000	4 000	30
35 000	14 000	105
45 000	24 000	180
55 000	34 000	255

Zdroj: [34]

Výše uvedené hranice platí pro studenty žijící a studující v Anglii nebo Walesu. Pro studenty žijící a studující ve Skotsku nebo Severním Irsku je minimální hranice příjmu nižší, což znázorňuje tabulka níže s rozpočítáním jednotlivých splátek. [34]

Tabulka 6: Minimální výše příjmu pro zahájení platby splátek podle konkrétní země Velké Británie

Země Velké Británie	Minimální výše příjmu pro zahájení platby splátek [v £]		
	roční	měsíční	týdenní
Anglie a Wales	21 000	1 750	404
Skotsko a Severní Irsko	17 495	1 457	336

Zdroj: [36]

3.3.2.4 Úrokové sazby

Úroky jsou účtovány z půjčky ode dne, kdy se uskuteční první splátka, dokud není dluh splacen v plné výši. Až do ukončení studia (ve Velké Británii je studium ukončováno v dubnu), je studentovi **účtován tzv. RPI index** (úrok ve výši inflace) **a 3% úrok**. Pro upřesnění – RPI index (Retail Prices Index) je nástroj pro měření inflace, kterým se vypočítává změna v nákladech reprezentativního vzorku maloobchodního zboží a služeb, tento nástroj je používán ve Velké Británii. Pokud student vydělává po dokončení studia méně než 21 000 liber za rok, je půjčka úročena pouze RPI, pokud vydělává více, přidává se k RPI i 3% úrok. [34]

3.3.3 **Stipendia a granty**

Jako doplněk k možnostem zmíněným výše existují další zdroje financování.

3.3.3.1 Granty na pokrytí životních nákladů

Prezenční studenti z Walesu a Severního Irsku mohou požádat o grant na pokrytí životních nákladů, který by jim pomohl s placením nákladů na živobytí a na rozdíl od půjčky na živobytí nemusí být splácen. V Anglii jsou tyto granty poskytovány pouze pro pokračující studenty. Výše grantu závisí na ročním příjmu domácnosti studenta. Pro obdržení plného grantu nesmí mít domácnost příjem vyšší než 25 000 liber (v Anglii), pro obdržení alespoň částečného grantu je výše příjmu limitována maximální hranicí 50 020 liber (ve Walesu), podrobnější údaje jsou zaznamenány v tabulce níže. [34]

Tabulka 7: Granty na pokrytí životních nákladů ve Velké Británii

Země	Maximální grant [v £]	Maximální roční příjem domácnosti pro získání plného grantu [v £]	Maximální roční příjem domácnosti pro získání částečného grantu [v £]
Anglie <i>(pokračující studenti)</i>	3 387	Max. 25 000	Max. 42 650
Wales	5 161	18 370	50 020
Severní Irsko	3 475	19 203	41 065

Zdroj: [34]

3.3.3.2 Podpora pro studenty se zdravotním postižením DSAs

Zdravotně postižení studenti mohou získat řadu podpor na vysokoškolské vzdělávání, buď od instituce, kde studují, nebo také prostřednictvím DSAs (Disabled Students' Allowances). Tato podpora je k dispozici, pokud student vynakládá dodatečné náklady na studium s ohledem na jeho postižení. Částka poskytnuté podpory DSAs závisí na potřebách studenta a ne na příjmu jeho domácnosti, DSAs nemusí být zpětně spláceny. **Potřeby studenta musí být přímo spojeny se studiem**, nelze žádat podporu na věci, které běžně studenti nakupují, ale nesouvisí přímo s výukou – např. oblečení, značkové psací potřeby atp. Obecně jsou tyto náklady ve výši **maximálně 1 700 liber** na rok. [34]

3.3.3.3 Granty pro vyživované osoby

Tyto granty se poskytují v případě, že má student děti nebo na něm závisí dospělé osoby, které s ním žijí ve společné domácnosti a potřebují finanční podporu. Nárok na tento grant je ve výši maximálně:

- 2 757 liber ročně na dospělé závislou osobu

- 155,24 liber týdně na jedno dítě nebo 266,15 liber na dvě a více dětí
- 1 573 liber ročně pro rodiče – samoživitele [34]

3.3.3.4 Sociální stipendia

Mnoho univerzit a vysokých škol nabízí jejich vlastní stipendia studentům, kteří se dostali do tíživé životní situace. Každá univerzita se rozhoduje, jakou formu podpory poskytne, a studenti mohou kontaktovat univerzity přímo, aby zjistili, jestli právě jim daná univerzita může pomoci. Přesné částky nejsou stanovené. [34]

3.3.3.5 Stipendia pro nadané žáky

U těchto stipendií je tomu podobně jako u sociálních stipendií – každý student se musí informovat na své vysoké škole, případně příslušné fakultě, zda právě jemu může poskytnout finanční prostředky. Kritérii jsou buď prospěch nebo speciální sportovní či umělecký talent. Studenti mohou získat částku mezi 500 a 5000 librami za rok. [26]

3.3.3.6 Stipendia pro zdravotnické obory NHS

Studenti ošetřovatelství, stomatologie nebo medicíny a příbuzných oborů mohou získat prostřednictvím stipendií NHS (National Health Service) finanční prostředky na studium a životní náklady. Toto stipendium je poskytováno studentům anglických vysokých škol, pokud začnou studovat před datem 1. 8. 2017. Pro studenty, kteří začnou studovat po tomto termínu, lze stipendium poskytnout již jen na obory: doktor, zubař, zubní hygienik a zubní terapeut. [35]

4 FINANCOVÁNÍ VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ V AUSTRÁLII

4.1 Základní údaje

4.1.1 Popis země

Austrálii tvoří 6 států, 3 federální teritoria, 6 zámořských území a 1 dependence. Oficiálním názvem je Australské společenství (dále jako Společenství) a to je tvořeno kromě pevninské části i ostrovem Tasmánie a menšími ostrovy v Jižním, Indickém a Tichém oceánu. Na tomto kontinentě žije cca 24 milionů obyvatel, rozloha je 7 692 024 km² a hlavním městem se stala Canberra. Vzdělávací systém se v jednotlivých státech mírně odlišuje, je v působnosti jednotlivých ministerstev školství. Co se týče australského školství, jedná se o jedno z nejuznávanějších na světě. [44]

4.1.2 Historie terciárního vzdělávání

V roce 1940 cítila australská vláda potřebu zvýšit počet absolventů univerzit v oborech týkajících se výzkumu. Vzrostl tedy počet nabízených stipendií v IT oborech a změnilo se pravidlo, které dříve neumožňovalo ženám žádat o přijetí na vysoké školy tak, že od roku 1940 se již mohly účastnit vysokoškolského studia. Roku 1960 bylo podpořeno zakládání nových univerzit, aby byla pokryta vzrůstající poptávka po vzdělání. Tyto univerzity byly zakládány v odlehlých předměstích a nabízely speciální stipendia pro výzkum, aby povzbudily rozhodnutí studentů účastnit se postgraduálních vzdělávacích programů.

Speciální kategorie neuniverzitních terciárních institucí byla vládou založena roku 1967 a financována Společenstvím. Na tyto neuniverzitní instituce bylo pro studenty snadnější se dostat, stejně jako toto vzdělávání financovat v porovnání s tradičním univerzitním vzděláváním. Během 70. let došlo k výraznému tlaku na zpřístupnění vysokoškolského vzdělávání v Austrálii pro pracující a střední třídu Australanů.

V roce 1989 bylo zřízeno Schéma příspěvků terciárního vzdělávání HECS (The Higher Education Contributions Scheme) s poplatkem 1 800 australských dolarů od každého studenta. Ti mohli platbu školného odložit a splatit dluh prostřednictvím daňového systému, kdy příjem studenta či absolventa musí překročit určitou hranici, aby bylo

splácení započato. Následovalo vytvoření struktury poplatků HECS, v roce 1996 se staly třístupňovými s ohledem na vnímanou hodnotu jednotlivých oborů. Předměty s pravděpodobností generovat v budoucnu vyšší příjmy, např. právo a medicína, byly nejdražší, naopak např. ošetřovatelství a umění byly nejméně nákladné. Ve stejné době všechny HECS poplatky vzrostly o 40 % a univerzitám bylo povoleno vytvořit místa, která by účtovala plné poplatky za studium vedle podporovaných míst. V roce 2005 se poplatky jednotlivých univerzit zvýšily o maximálně 25 %. [49]

4.1.3 Současná situace

Od roku 2007 se název podporovaných míst změnil na Místa podporovaná Společenstvím CSP (Commonwealth Supported Places). Student na těchto místech měl oprávnění studovat program maximálně 7 let na plný úvazek (případně 16 let na částečný úvazek) za CSP sazby, toto bylo známé jako Studentské vzdělávací oprávnění SLE (Student Learning Entitlement), které bylo 1. 1. 2012 zrušeno. Po uplynutí této doby museli studenti dříve platit poplatky FEE-HELP, po zrušení SLE mohou pokračovat ve studiu i více než 7 let na CSP. Před rokem 2005 byl dluh známý jako HECS, od roku 2005 se nazývá nově HECS-HELP. Konkrétněji je vše popsáno v kapitole 4.3. [49]

4.2 Vzdělávací systém

4.2.1 Poskytovatelé terciárního vzdělávání

V Austrálii bylo zřízeno celkem 43 univerzit:

- 40 veřejných univerzit
- 2 mezinárodní univerzity
- 1 soukromá univerzita

Zákon o podpoře vysokých škol HESA (The Higher Education Support Act) z roku 2003:

- kodifikuje stávající cíle univerzit
- uznává právní statut australských univerzit
- zavádí opatření k posílení australské vědomostní základny

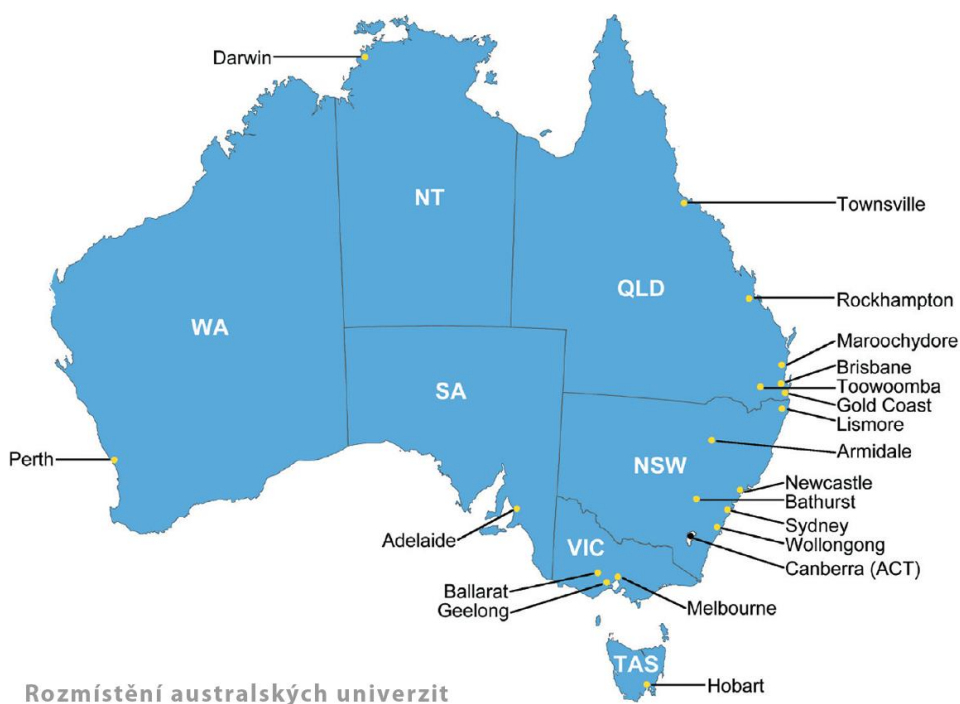
Zákon HESA také stanovuje 3 skupiny poskytovatelů terciárního vzdělávání v Austrálii:

- univerzity
- další samo-akreditační vysokoškolské instituce
- státem a jednotlivými teritorii akreditované instituce vysokoškolského vzdělávání [49]

4.2.1.1 Univerzity v Austrálii

Australské terciární vzdělávání patří k absolutní špičce – šest australských vysokých škol se umístilo v první stovce nejprestižnějších univerzit na světě, dvě z nich jsou dokonce řazeny mezi prvních 50 nejlepších světových univerzit. [49]

Obrázek 1: Rozmístění univerzit v Austrálii

Zdroj: [49]

Nejlepší australskou univerzitou dle souhrnného hodnocení je už 160 let The University of Melbourne, která byla založena v roce 1853 a je druhou nejstarší univerzitou Austrálie. V současné době na ní studuje kolem 47 tisíc studentů a vyučuje cca 6 500 učitelů, po celém světě má tato univerzita kolem 280 tisíc absolventů. The

University of Melbourne je na 33. místě ze všech univerzit na světě, další z top 50 univerzit, Australian National University, skončila na 47. místě světového žebříčku. Tato univerzita byla založena až v roce 1946 a byla původně zřízena jako postgraduální výzkumná univerzita pro australský parlament.

University of Sydney, která byla založena již v roce 1851 a je nejstarší australskou univerzitou, obsadila 60. místo ve světovém žebříčku spolu s University of Queensland. Každou z těchto univerzit navštěvuje kolem 51 tisíc studentů. [32]

Tabulka 8: Světové hodnocení australských univerzit

Pořadí univerzit v rámci Austrálie	Pořadí univerzit dle světového žebříčku 2017	Univerzita
1.	=33.	University of Melbourne
2.	47.	Australian National University
=3.	=60.	University of Queensland
=3.	=60.	University of Sydney
5.	74.	Monash University
6.	=78.	University of New South Wales
7.	125.	University of Western Australia
8.	142.	University of Adelaide
=9.	201. – 250.	University of Newcastle
=9.	201. – 250.	Queensland University of Technology

Zdroj: [32]

Výše uvedené univerzity jsou (kromě dvou na 9. místě, tedy University of Newcastle a Queensland University of Technology) součástí tzv. Skupiny osmi – Go8 (The Group of Eight), což je koalice australských univerzit s intenzivním výzkumem. Jedná se o

největší a nejstarší univerzity v Austrálii, podle Ministerstva školství, zaměstnanosti a práce tyto univerzity v roce 2008 obdržely téměř dvojnásobek příspěvků na výzkum než skupina dalších 31 australských univerzit. [11]

4.2.1.2 Poskytovatelé odborného vzdělávání a tréninku VET

Poskytovatel VET (Vocational Education and Training Providers), je registrovaná organizace poskytující trénink, dále RTO (Registered Training Organisation), která byla schválena Australskou vládou, aby nabízela VET studentské půjčky oprávněným studentům, kteří se kvalifikují na vyšší úrovni odborného vzdělávání. Australský VET sektor je založen na partnerství mezi vládou a průmyslem, je to vlastně obdoba vyšších odborných škol, např. technické vzdělávání TAFE (Technical and Further Education), které má za úkol připravit studenty pro trh práce. Kvalifikace VET jsou tedy poskytovány vládními i soukromými institucemi. Vláda zajišťuje financování, dodržování politik, přispívá na zajištění kvality tohoto sektoru. Na druhé straně průmysl a skupiny zaměstnavatelů přispívají k nastavení pravidel tréninků a vyvíjí postupy, jak promítnout specifické dovednosti do plánování pracovních sil. Vyučující jsou zkušenými experty v daných oblastech, kteří přizpůsobí výuku potřebám studentů, takže se zaměřují nejen na potřebnou teorii, ale také užitečnou praktickou výuku. Proto také výuka neprobíhá pouze ve třídách, ale i v reálném pracovním prostředí. [3]

4.2.1.3 Poskytovatelé soukromého vysokoškolského vzdělání

V Austrálii jsou dva typy univerzit – veřejné a soukromé. Tyto univerzity si samy schvalují a nastavují osnovy a obsah kurzů, které nabízejí. Tito poskytovatelé jsou obvykle financováni ze soukromých zdrojů, jedná se o neuniverzitní poskytovatele terciárního vzdělání, kteří nabízejí široké spektrum placených kurzů, jež vedou k získání podobné úrovně vzdělání jako je bakalářský titul. Jsou schváleni australskou vládou k poskytování FEE-HELP půjček oprávněným studentům. Jen několik z nich bylo schváleno australskou vládou jako CSP. [3]

4.2.1.4 Poskytovatelé dálkového vzdělávání OUA

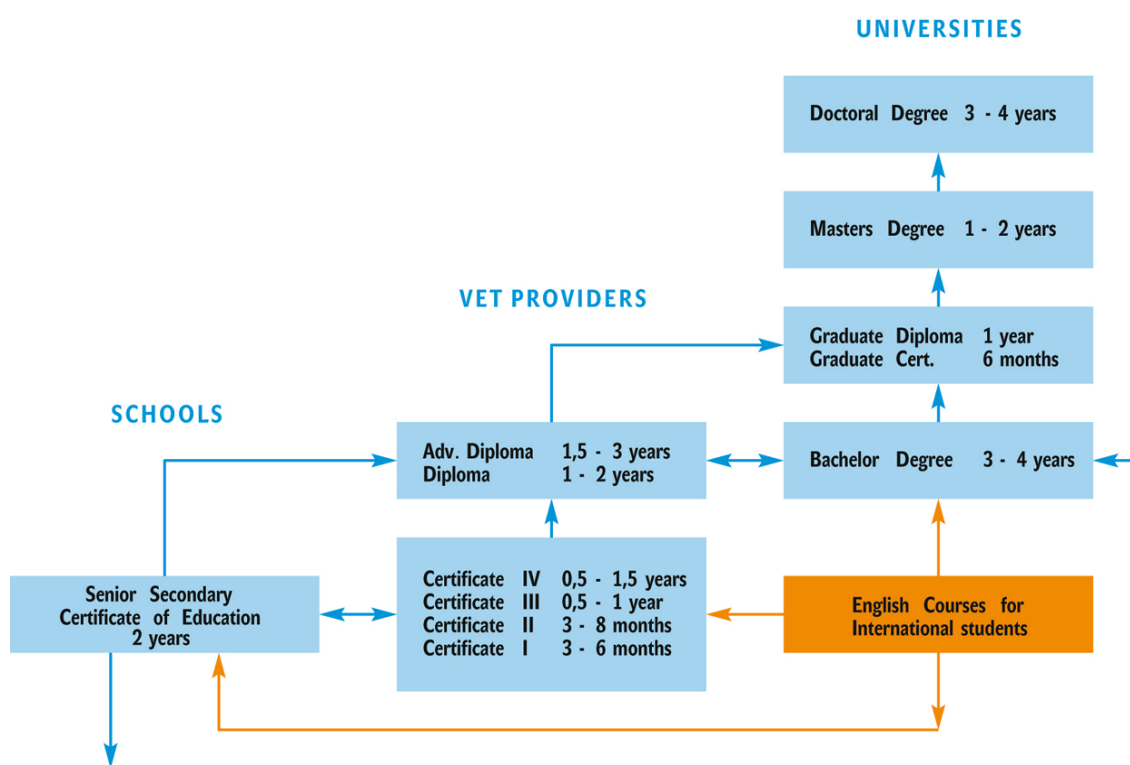
Tyto univerzity OUA (Open Universities Australia) poskytují dálkové studium, jsou vlastněny a řízeny Konsorciem australských univerzit a nabízejí studentům šanci

studovat vysokou školu bez ohledu na jejich předchozí vzdělání, věk nebo bydliště. Také bez ohledu na ATAR (Australian Tertiary Admission Rank), což je číslo mezi 0 a 99,95, jež určuje pozici studenta ve vztahu ke všem studentům, kteří začali studovat vysokou školu s ním. FEE-HELP půjčky jsou dostupné příslušným studentům vysokoškolského a postgraduálního studia poskytovaného OUA. [3]

4.2.2 Struktura studia

Vzdělávací systém v Austrálii vychází z britského modelu a obsahuje 12 stupňů kvalifikace, kde každý z nich patří k nejvíce kvalitním na světě. Terciární vzdělání je poskytováno třemi druhy institucí.

Obrázek 2: Australský systém terciárního vzdělávání

Zdroj: [28]

4.3 Financování školství

Studenti v Austrálii musí platit poplatky za studium, ale na druhou stranu je jim nabízena možnost využít půjčky a dotace, aby jim financování terciárního vzdělávání bylo ulehčeno.

4.3.1 Školné

Náklady na studium v Austrálii jsou vyšší než v ostatních zemích, přesto je v Austrálii největší koncentrace mezinárodních studentů, kolem 20 % z celkového počtu studentů, v porovnání s globálním průměrem 7 % je tento podíl velmi vysoký. Navzdory vysokým poplatkům zůstává Austrálie velmi oblíbenou volbou studentů díky vysoké kvalitě života, předním světovým univerzitám, velkým studentským městům a výbornému zdravotnictví. Školné se liší dle druhu studia, jsou stanovena 3 pásma studentských poplatků, více detailů a konkrétní sazby pro rok 2017 jsou uvedeny v kapitole 4.3.2.3.

Školné pro zahraniční studenty je vyčísleno vládou pro každý rok následovně:

- Bakalářské studijní programy 15 000 až 33 000 AUD
- Magisterské studijní programy 20 000 až 37 000 AUD
- Doktorské studijní programy 14 000 až 37 000 AUD

Tyto částky nezahrnují vysoce specializované obory jako medicína a veterinární specializace, které stojí podstatně více. [33]

4.3.2 Vládní půjčky

Někteří studenti jsou podporováni Společenstvím ve specifických místech, která jsou částečně financována Společenstvím – **CSP**, a jsou povinni platit pouze část jejich dluhu, tzv. studentský příspěvek, zatímco Společenství doplatí zbytek, někteří studenti mohou využít možnosti odložení platby za studium, známé jako úvěr **HECS-HELP**. Ostatní domácí studenti (nepodporovaní Společenstvím) musí platit poplatky za studium v plné výši a nemohou přijímat žádné vládní příspěvky na vzdělávání. Někteří domácí studenti mohou získat půjčku **FEE-HELP** od národní vlády s vyšším doživotním limitem pro programy v oblasti lékařství, stomatologie a veterinární vědecké programy a s nižším doživotním limitem pro všechny ostatní programy. [33]

4.3.2.1 HECS-HELP

Před rokem 2005 byl tento program znám pod zkratkou HECS (The Higher Education Contribution Scheme), od roku je nazýván jako HECS-HELP (The Higher Education

Loan Programme) se udržováním stejných principů jako HECS. Jeho smyslem je půjčit studentům peníze na dobu studia s tím, že pokud student obdrží HECS-HELP úvěr, Společenství částku školného zaplatí přímo poskytovateli terciárního vzdělávání a student se stává dlužníkem vlády. Tento program je dostupný pouze pro Australany, obyvatele Nového Zélandu nebo držitele trvalého humanitárního víza, kteří disponují daňovým identifikačním číslem.

Studenti mohou začít svůj dluh splácet, až když vydělávají a jejich zdanitelný příjem překročí určitou hranici. Tento limit je zvyšován pro každý školní rok, současná (2016/2017) **hranice pro povinnost splácení je 54 869 australských dolarů.**

V případě, že studentův roční příjem není vyšší než 61 119 australských dolarů (ale je vyšší než minimum pro splácení), platí student 4 % ze svého příjmu, s vyšším příjmem se pak zvyšuje i sazba splátek HRI (HELP Repayment Income). **Studenti mohou kdykoli splatit libovolnou výši dluhu dobrovolně**, do 31. 12. 2016 za tento čin ještě dostávali navíc 5% bonus, do 31. 12. 2011 byl bonus ve výši 10 % a do 31. 12. 2004 byl bonus dokonce 15% (při platbě více než 500 AUD). Od 1. 1. 2017 je tento bonus zrušen. [1]

Tabulka 9: Splátkové limity HRI v Austrálii

Splátkové limity HRI (HECS-HELP Repayment Income) [v AUD]				Sazba splátky v % z HRI
2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	
Pod 51 309	Pod 53 345	Pod 54 126	Pod 54 869	0.0%
51 309 – 57 153	53 345 – 59 421	54 126 – 60 292	54 869 – 61 119	4.0%
57 154 – 62 997	59 422 – 65 497	60 293 – 66 456	61 120 – 67 368	4.5%
62 998 – 66 308	65 498 – 68 939	66 457 – 69 949	67 369 – 70 909	5.0%
66 309 – 71 277	68 940 – 74 105	69 950 – 75 190	70 910 – 76 222	5.5%
71 278 – 77 194	74 106 – 80 257	75 191 – 81 432	76 223 – 82 550	6.0%
77 195 – 81 256	80 258 – 84 481	81 433 – 85 718	82 551 – 86 894	6.5%
81 257 – 89 421	84 482 – 92 970	85 719 – 94 331	86 895 – 95 626	7.0%
89 422 – 95 287	92 971 – 99 069	94 332 – 100 519	95 627 – 101 899	7.5%
95 288 a více	99 070 a více	100 520 a více	101 900 a více	8.0%

Zdroj: [1]

4.3.2.2 FEE-HELP

Jedná se o státem garantované půjčky pro studenty univerzit a ostatních soukromých vzdělávacích institucí, které byly schváleny školským zákonem HESA z roku 2003. Do roku 2005 byly tyto půjčky rozdělené do 3 kategorií: schéma otevřených odložených plateb (OLDPS), schéma půjček pro postgraduální vzdělávání (PELS) a schéma půjček pro kvalifikované experty ze zámoří (BOTPLS), nyní jsou již souhrnně pod FEE-HELP a zejména pro postgraduální programy, ale mohou být povoleny i u některých nižších programů (tam je ale nutné zaplatit navíc 25% úrok). Tyto kurzy jsou relativně drahé, protože je student povinen uhradit celou částku za vzdělání ať už najednou nebo s možností odložení, na rozdíl od HECS-HELP, které jsou částečně hrazené CSP.

Celková částka, kterou může student použít, je stanovena maximálním limitem a to následovně (údaje pro rok 2017):

- pro většinu studentů je to **100 879 AUD**
- pro studenty **medicíny, stomatologie, veterinárních věd** je to až **126 101 AUD**

Ne všechny univerzity a vzdělávací zařízení mohou poskytovat půjčky FEE-HELP, takže pro studenty, kteří chtějí této možnosti využít, je důležité vybrat si univerzitu či zařízení, která je oprávněná tyto půjčky poskytovat. [2]

4.3.2.3 CSP

Australská vláda určuje počet a alokaci CSP, tedy míst podporovaných Společenstvím (Commonwealth Supported Places) prostřednictvím CGS, tedy Australského grantového schéma. Tato místa jsou z větší části financována australskou vládou a studenti platí jen příspěvky, dostupné je toto schéma pouze pro Australany, obyvatele Nového Zélandu a obyvatele Austrálie s trvalým pobytem. Většina CSP je řízena prostřednictvím určených středisek v každém státě či teritoriu.

Příspěvek studenta se odvíjí od druhu kurzu a očekávaných budoucích příjmů z daného oboru. Jednotliví poskytovatelé mohou stanovit příspěvek studenta libovolně, musí ale respektovat maximální výši danou vládou. Jelikož jsou univerzity financovány nedostatečně, většinou je tento příspěvek ve výši maximální povolené částky. Student může buď zaplatit celou částku, pak obdrží 10 % příspěvek, nebo platbu odloží prostřednictvím HECS-HELP půjčky. [2]

Tabulka 10: Studentské příspěvky pro rok 2017 v Austrálii

Pásmo	Oblast	Příspěvek studenta [v AUD]
Pásmo 1	Vzdělávání, Umění, Psychologie, Ošetřovatelství, Cizí jazyky, Humanitní vědy, Sociální studia	0 – 6 349
Pásmo 2	Stavebnictví, Statistika, IT, Zdravotnictví, Věda, Zemědělství, Matematika, Strojírenství	0 – 9 050
Pásmo 3	Právo, Ekonomika, Stomatologie, Obchod, Medicína, Farmacie, Veterinární vědy, Administrativa, Účetnictví	0 – 10 596

Zdroj: [2]

Co se týče celkového objemu finančních prostředků, ten je kombinací příspěvku studenta a doplatku australské vlády. Státní příspěvek je rozdělen do 8 různých skupin.

Tabulka 11: Příspěvky studentů, Společenství a celkově pro rok 2017 v Austrálii

Skupina	Pásmo	Obor	Příspěvek [v AUD]		
			Student	Společenství	Celkem
Skupina 1	Pásmo 3	Právo, Účetnictví, Ekonomika, Obchod, Administrativa	10 596	2 089	12 685
Skupina 2	Pásmo 1	Humanitní vědy	6 349	5 809	12 158
Skupina 3	Pásmo 1	Sociální studie	6 349	10 278	16 627

Skupina 3	Pásmo 2	Matematika, Statistika, IT, Stavebnictví,	9 050	10 278	19 328
Skupina 4	Pásmo 1	Vzdělávání	6 349	10 695	17 044
Skupina 5	Pásmo 1	Psychologie, Umění, Cizí jazyky	6 349	12 641	18 990
Skupina 5	Pásmo 2	Obecné zdraví	9 050	12 641	21 691
Skupina 6	Pásmo 1	Ošetrovatelství	6 349	14 113	20 462
Skupina 7	Pásmo 2	Strojírenství	9 050	17 971	27 021
Skupina 8	Pásmo 2	Zemědělství	9 050	22 809	31 859
Skupina 8	Pásmo 3	Stomatologie, Medicína, Veterinární vědy	10 596	22 809	33 405

Zdroj: [2]

4.3.2.4 OS-HELP

Toto schéma půjček je pro financování vysokoškolských studentů, kteří se rozhodli studovat v zahraničí. Studenti mohou obdržet každých 6 měsíců 6 470 AUD, pokud studují na jiných kontinentech než v Asii, a 7 764 AUD, pokud studují v Asii. Tyto půjčky lze obdržet pouze dvě v průběhu celého zahraničního studia. Jsou placeny v plné výši přímo studentovi a nejsou zatíženy žádným úrokem. [2]

4.3.3 Stipendia a granty

4.3.3.1 Stipendijní program Společenství CSP

Společenství poskytuje podporu pro studenty, kteří se museli přestěhovat z venkovských a vzdálených oblastí, aby mohli studovat. Pomáhá tedy prostřednictvím CSP (Commonwealth Scholarships Programme) ostrovním obyvatelům z nižších

sociálně-ekonomických prostředí, zejména tedy domorodým obyvatelům. Hodnoty stipendií pro rok 2015 jsou:

- Vstupní stipendium IAS (Indigenous Access Scholarship) 4 823 AUD
- Stipendium na náklady vzdělávání ICECS (Indigenous Commonwealth Education Costs Scholarship) 2 543 AUD
- Stipendium na ubytování ICAS (Indigenous Commonwealth Accommodation Scholarship) 5 087 AUD [2]

Domácí studenti mohou mít nárok na jeden ze dvou vládních grantů – pro „mladé“ studenty od 16 do 24 let je to tzv. Youth Allowance, pro účastníky magisterských programů od 25 let (včetně) je poskytován tzv. Austudy grant. Zahraniční studenti na tyto granty nemají nárok dva roky od jejich začátku studia v Austrálii. [10]

4.3.3.2 Youth Allowance

Podmínky pro získání tohoto grantu jsou následující: věkové (16-24 let), povinnost buď studovat v prezenčním studiu, absolvovat stáž na plný úvazek, nacházet se v období hledání práce nebo být dlouhodobě nemocný. Příslušnou částku tohoto grantu student obdrží každých 14 dní, platí se přímo na jeho účet. Výše grantu se může lišit dle skutečnosti, zda má student práci. Pokud práci má, tak jaký je jeho výdělek, dále zda žije s rodiči a jestli má děti.

Níže je uveden seznam grantů pro mladé studenty s výší aktuálního příspěvku v jeho maximální výši (konkrétní částky se mohou mírně lišit):

- Svobodný student mladší 18 let žijící u rodičů 239,5 AUD
- Svobodný student mladší 18 let nežijící u rodičů 437,5 AUD
- Svobodný student od 18 let žijící u rodičů 288,1 AUD
- Svobodný student od 18 let nežijící u rodičů 437,5
- Svobodný student s dětmi 573,3 AUD
- Student žijící v páru bez dětí 437,5
- Student žijící v páru s dětmi 480,5 AUD [10]

4.3.3.3 Austudy grant

Tento grant je poskytován studentům od 25 let, pokud studují v prezenčním studiu určité programy vybraných vzdělávacích institucí nebo vykonávají stáž na plný úvazek. Pro získání grantu musí studenti také projít testem, který prověří, zda jsou jejich příjem a vlastněná aktiva v souladu s podmínkami pro vyplacení grantu.

Níže je uveden seznam grantů pro mladé studenty s výší aktuálního příspěvku v jeho maximální výši (konkrétní částky se mohou mírně lišit):

- svobodný student 437,5 AUD
- svobodný student mající děti 573,3 AUD
- pár bez dětí 437,5 AUD
- pár s dětmi 480,5 AUD

Dále mohou australští studenti získat další specifické granty, např. pro studium v zahraničí, nezaměstnané studenty, penzisty, kteří studují na plný nebo částečný úvazek, postižené studenty, na dojíždění, ocenění pro mezinárodní studenty atd. [10]

5 FINANCOVÁNÍ VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ V DÁNSKU

5.1 Základní údaje

5.1.1 Popis země

Dánsko je země, která leží v severní Evropě, spolu s Faerskými ostrovy a Grónskem tvoří státní celek Dánské království. Faerské ostrovy a Grónsko však nepatří do Evropské unie. Hlavním městem Dánska je Kodaň, rozlohou 43 094 km² je Dánsko 130. na světě. Počet obyvatel čítá přes 5,676 milionu (údaj z roku 2015) a měnou je Dánská koruna (DKK). Další text bude zaměřen na Dánsko (nebude se tedy týkat Dánského království). „Vyspělost dánské ekonomiky se projevuje vysokou životní úrovní, pevnou měnou i značnou závislostí na obchodu se zahraničím, ale aktivní obchodní bilancí. Ačkoli Dánsko splňovalo ekonomická kritéria Evropské měnové unie (EMU), rozhodli Dánové v referendu v září 2000 o nepřipojení se.“ [48]

5.1.2 Historie terciárního vzdělávání

V roce 1479 dostal král Christian I. povolení od papeže založit Kodaňskou univerzitu „Københavns Universitet“, která byla po dalších 400 let jediným poskytovatelem terciárního vzdělávání.

Během 19. století byly založeny další specializované instituce, např. Dánská technická univerzita „Danmarks Tekniske Universitet“, Královská veterinární a zemědělská univerzita „Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole“ a Dánská univerzita lékařských věd „Danmarks Farmaceutiske Universitet“.

Ve 20. století bylo otevřeno dalších 8 nových univerzit v několika oborech (obchod, pedagogika, IT, atd.): „Aarhus Universitet“, „Syddansk Universitet“, „Roskilde Universitetscenter“, „Aalborg Universitet“, „Handelshøjskolen i København“, „Handelshøjskolen i Århus“, „Danmarks Pædagogiske Universitet“ a „IT-Universitetet i København“, z nichž jsou dnes ve třech hlavních z nich (Aarhus Universitet, Københavns Universitet a Danmarks Tekniske Universitet) koncentrovány dvě třetiny studentů.

V dubnu roku 2006 tehdejší dánská vláda zahájila novou „Strategii pro Dánsko v globální ekonomice“, která se skládala z 350 specifických iniciativ zaměřených na

zlepšování vzdělávání, výzkumu, podnikání a celkových podmínek pro růst a inovace ve společnosti.

Mezi hlavní cíle strategie se řadí:

- Všichni mladí lidé by měli dokončit střední školu nebo vyšší odborný vzdělávací program.
- Alespoň 50 % všech mladých lidí by mělo dokončit vysokou školu.
- Vzdělávací programy a programy orientované na praxi by měly být co nejvyšší kvality ve všech ohledech. [7]

5.1.3 Současná situace

Bývalá dánská vláda dosáhla politického cíle vyčlenit 1 % HDP na výzkum a inovace v letech 2010-2012. V únoru roku 2010 pak vláda formulovala novou strategii s názvem „Dánsko 2020. Znalosti, růst, prosperita a blahobyt.“, kde uvedla 10 cílů, jež mají být splněny do roku 2020. Jedním z těchto cílů je mít nejméně jednu dánskou univerzitu v nejlepších 10 evropských univerzitách žebříčku, dále všechny dánské univerzity mají udržet nebo zlepšit jejich mezinárodní hodnocení v důležitých a uznávaných srovnáních.

Společně s předchozími cíli chtěla bývalá dánská vláda také zlepšit vysokoškolský sektor tím, že bude vytvářet takové vzdělávací programy, aby se shodovaly s poptávkou ve společnosti a také udržovat vysoký standard výzkumu a inovací stejně jako udržování a zlepšování internacionalizace dánských univerzit. [7]

5.2 Vzdělávací systém

5.2.1 Poskytovatelé terciárního vzdělávání

Dánské vysokoškolské vzdělávání zahrnuje univerzitní sektor a akademický sektor. Programy terciárního vzdělávání poskytují v Dánsku čtyři typy institucí:

- **Obchodní akademie** (nabízející programy s krátkými cykly)
- **Vysoké školy typu „college“** (části univerzit nabízející programy se středními cykly)
- **Univerzity** (nabízející programy s dlouhými cykly)

- **Instituce** se stejnou úrovní jako univerzity **nabízející umělecké vzdělání**

Strukturální změna na institucionální úrovni ovlivnily části systému vysokoškolského vzdělávání. Všechny programy s krátkými cykly jsou nyní koncentrovány v devíti obchodních akademiích (Erhvervsakademier), většina programů se střednědobými cykly je koncentrována v sedmi vysokých školách typu „college“ (Professionshøjskoler).

Nová vysokoškolská struktura také zahrnuje osm univerzit, z nichž pět je multifakultních: University of Copenhagen, Aarhus University, Aalborg University, University of Southern Denmark and Roskilde University. Další tři univerzity se specializují na technické oblasti (The Technical University of Denmark), informační technologie (The IT-University) a studia obchodu (Copenhagen Business School). Všechny tyto fakulty byly již zmíněny na začátku kapitoly s originálními dánskými názvy.

Počet institucí na úrovni univerzit je regulován Dánským ministerstvem kultury a schválená zařízení nabízejí první, druhý a třetí cyklus studijních programů v oblastech, jakými jsou např. výtvarné umění, hudba, kinematografie, divadlo atd. Bakalářské, magisterské a doktorské programy jsou v těchto institucích ohodnoceny 120 a 180 ECTS. Vyšší stupeň vzdělání v oblasti kinematografie nebo divadla je obvykle udělován po čtyřech letech studia 240 ECTS. Hudební akademie nabízí speciální 2-4leté studium, které následuje po dokončení magisterského stupně. [8]

5.2.2 Struktura studia

Dánský vzdělávací systém se skládá z „grundskole/folkeskolen“ kde se kombinuje primární a nižší sekundární vzdělávání (věk 6-16), „ungdomsuddannelser“, což jsou vzdělávací programy pro mládež, tedy vyšší sekundární vzdělávání, a praktické odborné vzdělávání (věk 16-19), dále pak „videregåendeuddannelser“, což je vysokoškolské vzdělávání dospělých.

Vzdělání v Dánsku je tedy povinné od 6 let věku do 16 a skládá se z deseti let primárního a nižšího sekundárního vzdělávání, což zahrnuje jeden předškolní rok (stupeň 0) a 9 let základní školy, přičemž je možné prodloužit povinnou školní docházku o „desátou“ třídu. Financováno je státem a jednotlivými obcemi. Některé z institucí, včetně vyšších sekundárních vzdělávacích institucí, jsou nezávislé a

samosprávné, jiné jsou vlastněny státem nebo obcemi. Vnitrostátní první předpisy stanovují cíle a rámce vzdělávání, financování a v některých případech i osnovy, zkoušky a personální obsazení.

Ministerstvo školství dohlíží na primární a sekundární úroveň vzdělávání ve spolupráci s obecními úřady. Za vytvoření osnov pro primární, sekundární a vyšší sekundární úroveň je také zodpovědné Ministerstvo školství spolu s obecními úřady, ale obsah jednotlivých programů dokončují sami učitelé.

V oblasti praktického odborného vzdělávání hrají významnou roli odvětvové výbory s rovnoměrným zastoupením příslušných organizací na trhu práce – určují a rozvíjejí odborné kvalifikace a stanovují podmínky vykonávání praxe. Technické vysoké školy a ekonomické vysoké školy jsou nezávislé instituce v rámci obecné pravomoci Ministerstva školství. [6]

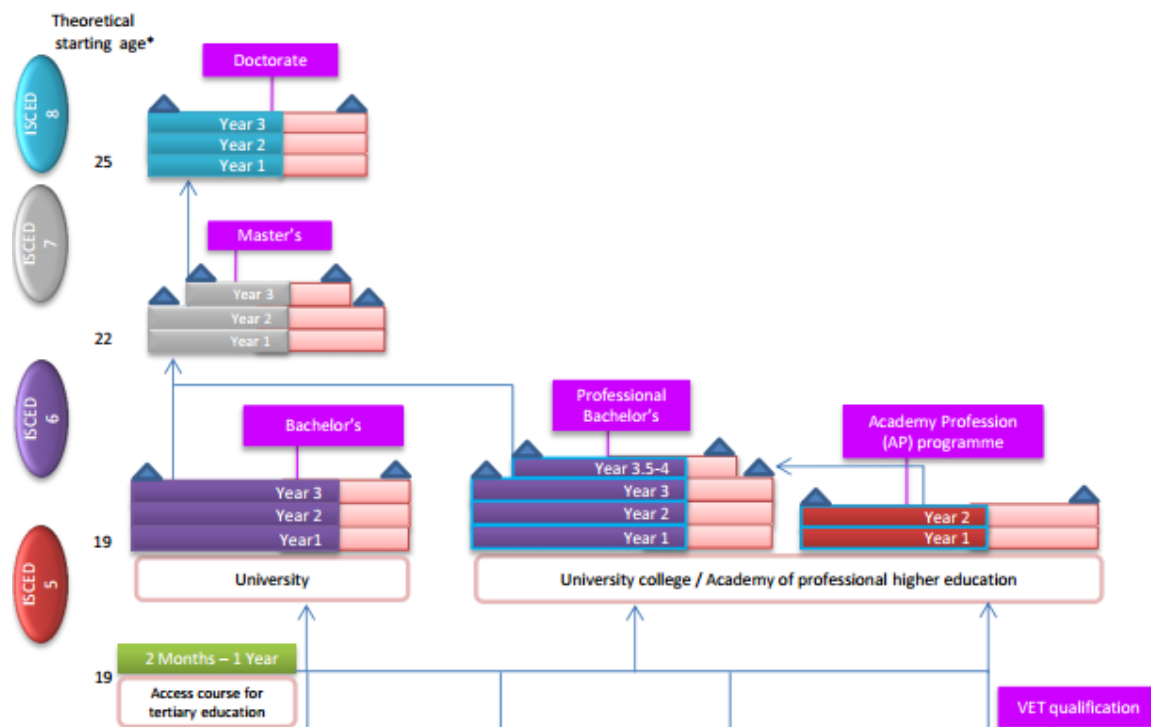
Co se týče konkrétně vysokoškolského vzdělávání v Dánsku, to je nabízeno ve 3 cyklech dle délky studia, přičemž o všechny se stará Ministerstvo vysokoškolského vzdělávání a vědy, Dánské ministerstvo kultury pak rozhoduje o počtu univerzit. Akademický rok je rozdělen klasicky na dva semestry – první začíná v srpnu/září se zkuškovým obdobím v prosinci/lednu a druhý semestr začíná v lednu/únoru a zkuškové období probíhá v květnu/červnu. Některé programy jsou rozdělené do čtyř kratších termínů.

Terciární vzdělávání je v Dánsku rozděleno do 3 cyklů, jak již bylo uvedeno výše:

- krátký cyklus
- střední cyklus
- dlouhý cyklus

Do krátkého a středního cyklu jsou zahrnuty akademické odborné programy, které probíhají na Akademii odborného vyššího vzdělávání „Erhvervsakademier“ a odborné bakalářské programy, které se konají prostřednictvím vysokých škol „Professionshøjskoler“. Do dlouhého cyklu se řadí programy jako bakalářský, magisterský a doktorandský, které se vyučují na univerzitách. [6]

Obrázek 3: Struktura terciárního vzdělávání v Dánsku

Zdroj: [31]

První sloupec obrázku tvoří stupně ISCED, další číselný sloupec je tvořen teoretickým věkem, kdy začít určitý druh vzdělávání, je určen zákonem, ale může se lišit dle jednotlivých programů. Na nejspodnějším řádku je vidět možnost vstupního kurzu pro terciární vzdělávání nebo VET kurzy, s programy podobnými vyšším odborným školám v České republice. Další stupeň je již univerzitní/vysokoškolské vzdělávání s bakalářským, magisterským a doktorským programem, počet let je znázorněn u každého z těchto programů. Modré trojúhelníky znázorňují možnost ukončení studia s diplomem/certifikátem, které jsou vyznačeny v růžových obdélnících. [31]

5.2.3 Charakteristické prvky dánského vzdělávacího systému

- vzdělání pro všechny

Dánské vzdělávání si klade za cíl zajistit, aby všichni mladí lidé získali znalosti a kompetence, které je kvalifikují pro to, aby byli aktivní ve společnosti a přispěli k jejímu dalšímu rozvoji. Vzdělávání je otevřeno všem studentům a to obvykle zdarma.

- **vysoké standardy**

Vzdělávání je převážně regulováno a financováno státem a všechny veřejné vzdělávací instituce jsou průběžně schvalovány a hodnoceny.

- **celoživotní učení**

Celoživotní učení je klíčovým principem v Dánsku. Tato myšlenka je datována do 19. století kdy filozof N. F. S. Grundtvig prohlásil, že celoživotní vzdělávání pro všechny občany je základním předpokladem pro aktivní účast v demokratické společnosti.

- **aktivní účast**

Zacházení se žáky a studenty jako s nezávislými osobami s nárokem na vlastní názor a možností podílet se na diskusích je v dánském vzdělávacím systému samozřejmostí.

- **práce na projektech**

Na všech úrovních vzdělávacího systému žáci a studenti navštěvují hodiny a také vypracovávají projekty ať už individuálně nebo v malých skupinách. Interdisciplinární aktivity jsou též nedílnou součástí dánského vzdělávání.

Za terciární vzdělávání a obecně vzdělávání dospělých je v Dánsku odpovědné Ministerstvo vysokoškolského vzdělávání a vědy, za neformální vzdělávání pak Ministerstvo kultury. [6]

5.3 Financování školství

5.3.1 Školné

Dánští studenti mají nárok na finanční podporu dalšího vzdělávání bez ohledu na jejich sociální postavení. **Školné je** na veřejných dánských vzdělávacích institucích a na většině soukromých institucí **zdarma** pro Dány a pro studenty z Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru EU/EEA (The European Union/European Economic Area), stejně jako pro studenty, kteří se účastní výměnného programu. Od roku 2006 musí všichni ostatní studenti platit školné. [30]

5.3.2 Stipendia a granty

Státní vzdělávací grant označovaný akronymem SU (State Educational Grant) je poskytován Státním vzdělávacím grantem a schématem půjček (The Danish students'

Grants and Loans Scheme), systémem spravovaným Dánskou agenturou pro instituce a vzdělávací granty (Styrelsen for Institutioner og Uddannelsesstøtte) ve spolupráci se vzdělávacími institucemi a za podpory Ministerstva vysokoškolského vzdělávání a vědy. Dále je nastíněn proces žádosti o podpory při studiu.

Vysoké školy a univerzity obdrží přihlášky na podporu studentů, zkontrolují je a předají Dánské agentuře pro instituce a vzdělávací granty. Studentům nabízejí podání obecných informací a asistenci. Agentura pak registruje žádosti, vyplácí granty a půjčky, poskytuje poradenství a informace pro vzdělávací instituce, zabývá se stížnostmi a odvoláními, pracuje s rozpočtem a sbírá statistická data o využití Ministerstvem. Ministerstvo pak vše vyúčtovává a je zodpovědné za celé plánování a sestavování rozpočtů grantů a půjček.

Dva hlavní podpůrné programy – granty a půjčky – jsou podrobněji rozepsány níže. Každý rok těží z těchto dvou typů podpory vzdělávání přes 300 tisíc Dánů. Roční rozpočet činí více než 11 miliard dánských korun, což je zhruba 0,8 % GNP (hrubého národního produktu). [30]

5.3.2.1 Granty pro studenty ve studijních programech pro mládež

Těmito programy jsou např. vyšší odborné školy nebo pomaturitní jazykové školy. Studenti se musí účastnit vyučování, vykonávat zkoušky a prokázat, že jsou aktivní ve svých vzdělávacích programech. Pro tento typ podpory nejsou žádná časová omezení, studenti mají nárok na podporu pro libovolný počet kurzů. Nárok na tento grant se získává dovršením věku 18 let, a dokud je studentům pod 20 let, jejich granty závisí na příjmech rodičů stejně tak pokud s rodiči bydlí ve společné domácnosti. Po překročení určité částky jsou granty postupně redukovány, až se zmenší na úplné minimum.

Sumy grantů pro rok 2017 se liší dle začátku studia, rozhodující je termín 1. 7. 2014, kdy se výše grantů změnila. Částky jsou vždy měsíční a před zdaněním, jsou složeny jak ze základní sazby, tak i doplatku:

a) Začátek studia **před 1. 7. 2014 a věk 18-19 let**: maximální grant ve výši 2 991 DKK

SU se skládá ze základní sazby 1 331 DKK a případně doplatku v závislosti na příjmu rodičů. Pokud je příjem nižší než 328 785 DKK, získá student **maximální bonus**, pokud je mezi 328 785 a 701 641 DKK, získá student **poměrnou část**

bonusu, a když je roční příjem rodičů nad 701 641 DKK, a až když je roční příjem rodičů nad 701 641 DKK, nenáleží studentovi **žádný bonus**. [30]

Tabulka 12: Přehled SU sazeb v závislosti na ročním příjmu rodičů (začátek studia před 1. 7. 2014) v DKK

Příjem rodičů (po odečtení sourozenců) před zdaněním	Výše měsíčního grantu (SU) před zdaněním	Příjem rodičů (po odečtení sourozenců) před zdaněním	Výše měsíčního grantu (SU) před zdaněním
701 641 a více	1 331	510 000	2 184
700 000	1 338	500 000	2 229
690 000	1 383	490 000	2 273
680 000	1 427	480 000	2 318
670 000	1 472	470 000	2 362
660 000	1 516	460 000	2 407
650 000	1 561	450 000	2 451
640 000	1 605	440 000	2 496
630 000	1 650	430 000	2 540
620 000	1 694	420 000	2 585
610 000	1 739	410 000	2 629
600 000	1 784	400 000	2 674
590 000	1 828	390 000	2 718
580 000	1 873	380 000	2 763
570 000	1 917	370 000	2 808
560 000	1 962	360 000	2 852
550 000	2 006	350 000	2 897
540 000	2 051	340 000	2 941
530 000	2 095	330 000	2 986
520 000	2 140	328 785 a méně	2 991

Zdroj: [29]

b) Začátek studia **před 1. 7. 2014 a věk nad 20 let**: grant ve výši 2 991 DKK bez ohledu na výši příjmu rodičů

c) Začátek studia **po 1. 7. 2014**: maximální grant ve výši 2 593 DKK

Základní sazba ve výši 934 DKK, dále dle příjmu rodičů lze získat doplatek k základní sazbě. Pokud je roční příjem rodičů nižší než 339 868 DKK, získá student **maximální bonus**, pokud je mezi 339 868 DKK a 575 161 DKK, student má nárok na **určitou část bonusu**, a až když je roční příjem rodičů nad 575 161 DKK, nenáleží studentovi **žádný bonus**. [30]

Tabulka 13: Přehled SU sazeb v závislosti na ročním příjmu rodičů (začátek studia po 1. 7. 2014) v DKK

Příjem rodičů (po odečtení sourozenců) před zdaněním	Výše měsíčního grantu (SU) před zdaněním	Příjem rodičů (po odečtení sourozenců) před zdaněním	Výše měsíčního grantu (SU) před zdaněním
575 161 a více	934	450 000	1 816
570 000	970	440 000	1 887
560 000	1 041	430 000	1 957
550 000	1 111	420 000	2 028
540 000	1 182	410 000	2 099
530 000	1 252	400 000	2 169
520 000	1 323	390 000	2 240
510 000	1 393	380 000	2 310
500 000	1 464	370 000	2 381
490 000	1 534	360 000	2 451
480 000	1 605	350 000	2 522
470 000	1 675	340 000	2 592
460 000	1 746	339 868 a méně	2 593

Zdroj: [29]

Dále platí, že za každého sourozence pod 18 let, je pro výpočet příjem rodičů snížen o částku 34 900 DKK. [30]

5.3.2.2 Granty pro studenty vysokých škol

Tito studenti mají nárok na měsíční granty, které jsou poskytovány SU. Když student začne studovat, vypočítá se předpokládané trvání studia v měsících. Pokud je student přijat na vysokou školu do dvou let po ukončení předchozího vzdělávání, obdrží grant

na předepsanou dobu studia plus dalších 12 měsíčních částí grantu. Celý maximální počet 70 měsíčních grantů může student přelévat mezi kurzy, např. pokud přestoupí na jinou vysokou školu. Při využití všech částí grantu a v situaci, že student stále studuje, může získat závěrečnou půjčku v posledním roce svého studia.

d) Začátek studia **před 1. 7. 2014 (nezávisle na věku studenta)**: maximální grant ve výši 2 991 DKK – zde jsou stejné podmínky jako u studentů ve studijních programech pro mládež

e) Začátek studia **po 1. 7. 2014**: maximální grant ve výši 2 593 DKK – zde jsou stejné podmínky jako u studentů ve studijních programech pro mládež

Obě skupiny studentů uvedených výše, kteří žijí se svými rodiči, jsou podporovány nižšími granty než skupiny studentů, které mají trvalý pobyt jinde. Pouze s tím rozdílem, že studenti ve věku 18-19 let, kteří studují programy pro mládež, jsou podporováni stejným způsobem, jako by žili se svými rodiči, nezávisle na tom, zda je tomu tak i ve skutečnosti.

Studenti, kteří přijali podporu v roce, v němž jejich soukromé výdělky přesahují stanovenou částku, musí vrátit určitou část grantů přijatých v tom samém roce se 7% úrokem. Nicméně mají i možnost nepřijímat podporu za určitý časový úsek, a tím vlastně požadovanou částku vrátit.

Vysokoškolští studenti mají možnost využít výše zmíněné granty později a prodloužit si studium, například pro přípravu na opětovné vykonání zkoušky. V některých konkrétních situacích, kterými jsou například nemoc a porod dítěte, mohou studenti požádat o dodatečné měsíční granty (matky na 12 a otcové na 6 dodatečných měsíčních grantů).

Celkově je tento systém velmi pružný, studenti mají možnost si uspořádat studium dle svých osobních preferencí a s možností začít si dříve vydělávat a dokončit tedy studium později. Je zde tedy velký důraz na určitou míru osobní odpovědnosti a řízení jejich finanční situace. [30]

5.3.2.3 Státní půjčky

Kromě obou typů grantů jsou studentům nabízeny státní půjčky ve výši zhruba jedné třetiny z celkově poskytované státní podpory (granty tedy zahrnují dvě třetiny z celkové podpory), které jsou zatěžkány úrokovou mírou stanovenou Parlamentem.

Studenti tyto půjčky musí začít splácet nejpozději do jednoho roku od absolvování jejich studia nebo od zanechání studia, samotný úvěr musí být splacen během 15 let. Státní půjčky využívá zhruba polovina studentů.

Sazby státních půjček se liší dle situace, v níž se student nachází.

Standardní výše půjčky pro studenty je 3 078 DKK, dodatečná půjčka pro rodiče je 1 450 DKK, závěrečná půjčka (slutlån) je ve výši 7 940 DKK.

O standardní studentskou půjčku mohou požádat i studenti pobírající grant SU. Co se týče dodatečné půjčky pro rodiče, ta se poskytuje nad rámec standardní studentské půjčky, což znamená, že rodiče mohou získat celkem 4 618 DKK (3 078 + 1 540) za měsíc. Závěrečná půjčka je prostředek, který se poskytuje v posledním roce studia. [30]

5.3.2.4 Podpora studia v zahraničí

Dánové mohou získat podporu i pro studium v zahraničí, studijní programy ale musí splňovat stejná kritéria, aby byly uznány jako dánské studijní programy, a navíc získané kvalifikace musí být použitelné i v Dánsku. Pro studium v severských zemích platí podobná pravidla jako pro studium v Dánsku – financována je předepsaná doba trvání zvoleného studia plus dalších 12 měsíčních částí grantu. Studium v jiných než severských zemích je podporováno po dobu 4 let. Podporované granty pro studijní programy v Dánsku mohou být použity na financování studia v zahraničí v případě, že jde o část studijního programu dánské instituce. Zahraniční obyvatelé, kteří studují v Dánsku, s výjimkou občanů Evropské unie, nemají nárok na žádnou podporu při studiu. [30]

6 KOMPARACE

6.1 Základní parametry zemí

Níže jsou srovnané všechny čtyři zmiňované země z hlediska rozlohy, počtu obyvatel, hrubého domácího produktu na osobu (údaj z roku 2015) dle parity kupní síly a také nezaměstnanosti (v březnu roku 2016). Austrálie sice dominuje svou rozlohou, ale má nejřidší zalidnění, Česká republika, která je dvakrát větší než Dánsko, má také dvojnásobek obyvatel. V hledisku HDP na osobu dominuje Dánsko, nejnižší nezaměstnanost je v Anglii.

Tabulka 14: Komparace zmiňovaných zemí dle základních kritérií

Země	Rozloha [km ²]	Počet obyvatel [tis.]	HDP na osobu 2015 dle PPP [tis. USD]	Nezaměstnanost 03/2016 [%]
Austrálie	7 692 024	23 733	46,3	5,7
Anglie	130 395	53 012	41,5	5,1
Česká republika	78 866	10 553	33,8	5,8
Dánsko	43 094	5 676	48,0	6,3

Zdroj: vlastní zpracování 2017

6.2 Universitas 21

6.2.1 Popis systému

Na posouzení vnitrostátních systémů vysokoškolského vzdělávání existuje tzv. **Universitas 21 Ranking**, kde jsou srovnávány systémy školství jako celek. Jedná se o přední globální síť univerzit s intenzivním výzkumem, které spolupracují, aby posílily internacionalizaci, institucionální inovace prostřednictvím učení inspirovaného

výzkumem, mobilitu studentů a další aspekty. Tento nástroj byl vyvinutý jako měřítko pro vlády, vzdělávací instituce a také jednotlivce, jeho cílem je upozornit na význam:

- vytváření silného prostředí vysokých škol s cílem přispět k hospodářskému a kulturnímu rozvoji,
- poskytování vysoce kvalitního vzdělávání pro studenty,
- pomoc institucím v soutěži o žádosti zahraničních studentů. [38]

6.2.2 Způsob komparace

Hodnocení z roku 2016 zahrnuje 50 zemí ze všech kontinentů, které jsou ohodnoceny na bázi 25 atributů a následně porovnávány ve 4 oblastech:

- **Zdroje** (Resources) = výdaje státu a soukromého sektoru na vzdělávání a výzkum)
- **Prostředí** (Environment) = vládní politika a regulace, finanční autonomie
- **Konektivita** (Connectivity) = zahraniční propojení nebo propojení s byznysem
- **Výkon** (Output) = množství a úspěch výzkumu, zaměstnatelnost absolventů

Zdroje, ať už veřejné nebo soukromé, jsou nezbytnou podmínkou dobře fungujícího systému vysokého školství, ale nejsou dostačující. K tomu je třeba dobře navržená politika prostředí, aby bylo zajištěno, že zdroje jsou použity správně. To znamená prostředí, kde je povolena značná nezávislost mírně externím monitorováním a hospodářskou soutěží. Oblast **prostředí** měří rozsah, ve kterém národní systémy plní tato kritéria. **Výkon** zahrnuje atributy, jako míru účasti, výkonnost výzkumu, existence některých prvotřídních univerzit a uplatnitelnost absolventů. Po celém světě existuje trend pro jednotlivé vlády podpořit instituce terciárního vzdělávání, aby byly posíleny vztahy s podniky a se zbytkem komunity. Mezinárodní odkazy jsou také důležité pro přenos znalostí, některá propojující opatření jsou zahrnuta v modulu **konektivity**. [38]

Každá země má jinak vyvinuté výše zmíněné 4 oblasti, což znamená, že existují 4 různé žebříčky dle oblastí:

- **Zdroje** (1. Dánsko, 2. Singapur, 3. USA, 4. Kanada, 5. Švédsko)
- **Prostředí** (1. USA, 2. Čína, 3. Finsko, 4. Nový Zéland, 5. Nizozemí)
- **Konektivita** (1. Švýcarsko, 2. Dánsko, 3. Rakousko, 4. Velká Británie, 5. Belgie)
- **Výkon** (1. USA, 2. Velká Británie, 3. Austrálie, 4. Kanada, 5. Dánsko)

Co se týče **České republiky**, ta má nejlepší umístění v oblasti konektivity, kde byla 17., ohledně prostředí je 20., v oblasti zdrojů, která má největší váhu, je 22., nejhůře se umístila z hlediska Výstupu, kde je za polovinou, až 30. v pořadí. [38]

6.2.3 Provedení komparace

6.2.3.1 Podle výkonu vysokoškolského systému

Do celkového hodnocení se pak zahrnují váhy tak, že největší podíl – 40 % – čítá oblast zdrojů, poté se všechny ostatní oblasti na konečném pořadí podílí 20 %. [38]

Po celkovém vyhodnocení se na prvních 10 příčkách umístily následující země:

Tabulka 15: Žebříček států podle výkonu vysokoškolského systému v roce 2016

Celkové pořadí v roce 2016	Země	Celkové pořadí v roce 2015
1	USA	1
2	Švýcarsko	2
3	Dánsko	3
4	Velká Británie	8
5	Švédsko	5
6	Finsko	4
7	Nizozemí	7
8	Singapur	9
9	Kanada	6
10	Austrálie	10

Zdroj: [38]

Jak vychází z tabulky výše, nejlépe hodnocenými zeměmi pro rok 2016 jsou USA, Švýcarsko a **Dánsko**, stejně jako minulý rok. **Velká Británie** je nyní na čtvrtém místě (v minulém roce byla až osmá), Švédsko na stejné, páté, pozici, Finsko na nynějším, šestém, místě si pozici o dvě zhoršilo, zbylé čtyři země – Nizozemí, Singapur, Kanada a **Austrálie** již v minulém roce byly umístěny ve druhé pětce hodnocení. **Česká**

republika se umístila v horní polovině celkového hodnocení, na 22. místě, zlepšila si pozici z minulého roku o jedno místo (v roce 2015 byla 23.).

Pokud se srovná změna v hodnocení za poslední čtyři roky, tedy v letech 2013-2016, největší pokrok vykazuje Čína, která se posunula v žebříčku nahoru dokonce o 12 míst (nyní na 30. místě). [38]

6.2.3.2 Podle výkonu vysokoškolského systému s ohledem na HDP

Důležité je také srovnání jednotlivých výkonností zemí dle fází jejich vývoje. S cílem umožnit toto srovnání se země srovnávají i s ohledem na jejich **hrubý domácí produkt** (HDP, anglicky GDP = grow domestic product), měří se pomocí hrubého domácího produktu na obyvatele a doplňuje předchozí žebříček.

Po zohlednění ekonomické situace ve výše uvedených zemích je na prvním místě žebříčku **Velká Británie** s druhým Srbskem a třetím **Dánskem** (ostatní země v tabulce níže), **Austrálie** se umístila v upraveném žebříčku na 14. místě, **Česká republika** jen o 5 místa za ní, je 19. [38]

Tabulka 16: Žebříček států podle výkonu vysokoškolského systému v roce 2016 se zohledněním ekonomické situace v jednotlivých státech

Celkové pořadí s ohledem na výši HDP na obyvatele, 2016	Země	Celkové pořadí s ohledem na výši HDP na obyvatele, 2015
1	Velká Británie	2
2	Srbsko	1
3	Dánsko	3
3	Švédsko	4
5	Čína	16
6	Finsko	5
7	Hong Kong SAR	10
8	Portugalsko	6
=9	Kanada	7
=9	Nový Zéland	9

Zdroj: [38]

Hlavní autor hodnocení, profesor Ross Williams z Univerzity Melbourne prohlásil, že nebylo záměrem poskytnout pouze nástroj pro srovnání, aby země mohly ohodnotit a srovnat svůj výkon, ale přínosem je také to, že jednotlivé státy mají na problematiku širší pohled a mohou se tedy pokusit o zlepšení jejich výkonnosti. Tato data jsou nyní využívána mnoha vysokými školami a dokonce jednotlivými ministerstvy školství a úloha terciárního vzdělávání se tak ještě více zviditelňuje. [38]

6.3 Populace s ukončeným terciárním vzděláním

Průměrně je **v zemích OECD 36 % lidí s ukončeným terciárním vzděláním**. V tabulce níže jsou vidět markantní rozdíly mezi státy s cca 50 % populace mající terciární vzdělání (Kanada, Ruská federace, Japonsko, Izrael) oproti státům s méně než 10 % vysokoškolsky vzdělaných lidí (Čína a Indonésie), kde má největší podíl obyvatelstva dokončenou střední školu.

Díky rozdílnému vývoji v terciárním vzdělávání napříč státy se liší i dosažený stupeň terciárního vzdělání. Napříč zeměmi OECD je průměr dosaženého nejnižšího stupně terciárního vzdělávání – ukončení vysokých odborných škol a jiného pomaturitního nevysokoškolského vzdělávání – jen 8 %, nejvyšší podíl má Kanada (26 %) v závěsu s Japonskem (21 %) a Rakouskem (15 %).

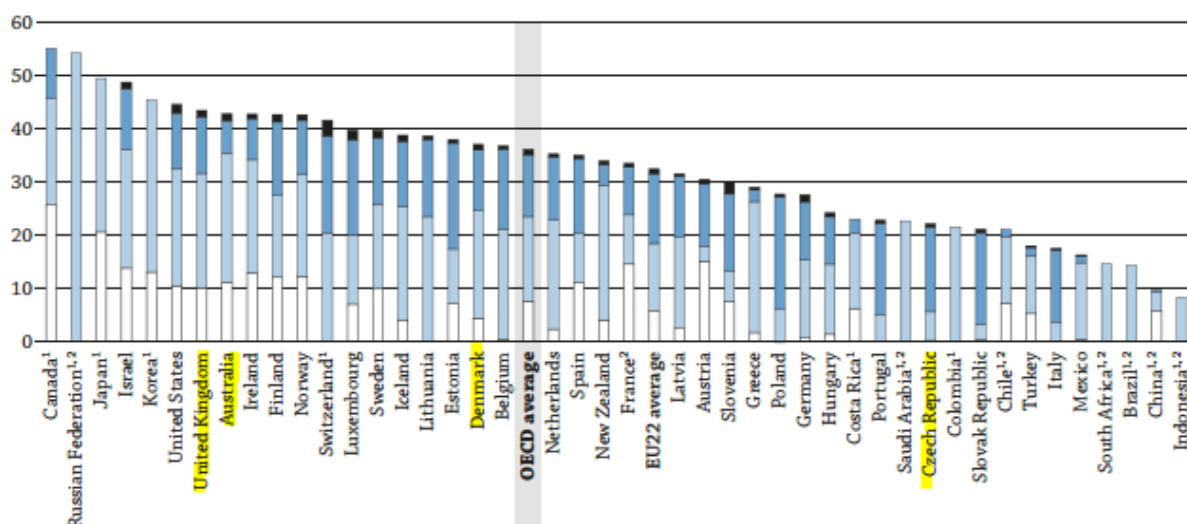
Bakalářský stupeň dokončilo v roce 2015 průměrně 16 % studentů z OECD, nejvíce (kolem 25 %) tomu bylo v Austrálii, Řecku a na Novém Zélandu, magisterský stupeň vzdělávání má v průměru zemí OECD o něco menší podíl než bakalářský, je to kolem 11 %, nejvíce (kolem 20 %) v Estonsku a Polsku. Ve všech zmíněných stupních terciárního vzdělávání jsou více zastoupeny ženy než muži, ti mají pak převahu pouze v doktorských studiích, jež nejsou příliš zastoupené v porovnání s ostatními stupni (pouhé 1 %).

Nejvíce studovanými obory jsou humanitní vědy, obchod a právo (27 %), technické, výrobní a stavební obory (18 %), pedagogika (13 %), zdravotnické obory (12 %), matematika a informační technologie (11 %).

Na obrázku níže jsou země seřazeny v sestupném pořadí z hlediska dosažení terciárního vzdělání. Jednotlivé sloupce jsou pak rozděleny podle stupňů terciárního vzdělání od bílé barvy, která reprezentuje ISCED 5 (u nás např. poslední dva roky konzervatoří),

přes nejsvětlejší modrou barvu reprezentující ISCED 6 (bakalářské programy), sloupec pokračuje středně modrou barvou se stupněm ISCED 7 (magisterské programy), končí nepříliš zastoupenou tmavě modrou barvou, která značí ISCED 8 (doktorské programy). Po levé straně je uvedena škála v desítkách procent. [23]

Obrázek 4: Míra dosažení terciárního vzdělání v zemích OECD v roce 2015

Zdroj: [23]

6.4 Komparace s ohledem na finanční aspekty

V tabulce níže jsou srovnány všechny zmiňované státy s ohledem na finanční aspekty jednotlivých zemí. Česká republika reprezentuje model kontinentální Evropy, Dánsko Skandinávský model a Anglie s Austrálií pak model Anglosaský. Částky jsou v tabulce uvedeny v měně příslušných států, zde v textu jsou přepočteny na společnou měnu – české koruny – za účelem lepšího srovnání. Pro přepočet měn na české koruny byl použitý kurz České národní banky aktuální v dubnu roku 2017.

V České republice a Dánsku se neplatí školné, není tedy potřeba vládních půjček a jejich splácení. Naopak v Anglii a Austrálii je školné na vysokých školách placeno, roční náklady jsou velmi podobné, a to cca 290 000 CZK v Anglii a cca 265 000 CZK v Austrálii. Na školné v Anglii jsou poskytovány roční vládní půjčky ve výši zhruba 96 500 – 344 000 CZK, v Austrálii je placena jednorázová částka za celou dobu studia, cca 1,911 – 2,390 mil. CZK.

Co se týče stipendií a grantů, v každé zemi je jich možné získat celou řadu. V České republice se částky stipendií pohybují v řádech tisíců korun za rok, v Dánsku je to cca 3 382 – 10 833 CZK za měsíc. V Anglii je možné získat částku v rozpětí 109 000 – 166 000 CZK, v Austrálii pak 48 000 – 217 000 CZK za rok studia.

Začátek splácení půjček je stanoven okamžikem dosažení určitého ročního limitu příjmů, v Anglii je tento limit ve výši 21 000 GBP (cca 675 500 CZK), v Austrálii pak ve výši 54 869 AUD (cca 1 040 000 CZK). Znamená to, že pokud bude hrubá mzda studenta v Anglii ve výši 1 750 GBP (cca 56 300 CZK) a v Austrálii 4572,5 AUD (cca 86 667 CZK) za všech 12 po sobě jdoucích měsících, student začne splácet svůj dluh.

Tabulka 17: Komparace s ohledem na finanční aspekty

Stát	Roční školné	Půjčky za rok	Stipendia a granty za rok	Limit pro splácení půjček
Česká republika	X	X	tisíce CZK/rok	X
Dánsko	X	X	934 – 2 991 DKK/měsíc	X
Anglie	9 000 GBP	3 000 – 10 700 GBP	3 387 – 5161 GBP/rok	21 000 GBP
Austrálie	14 000 – 37 000 AUD	100 879 – 126 101 AUD	2 543 – 11 466 AUD/rok	54 869 AUD

Zdroj: Vlastní zpracování

ZÁVĚR

Jedním z cílů mé diplomové práce bylo popsat teoretický rámec financování školství se zaměřením na terciární vzdělávání. Nejprve byl popsán pojem „vzdělání“ stejně jako instituce poskytující terciární vzdělávání, dále jsem stručně objasnila Boloňský proces a teoretickou kapitolu završila popisem základních modelů financování školství v zemích OECD. Následovala analýza, kde jsem se zaměřila na rozbor systémů financování v jednotlivých státech.

Nejprve byl analyzován vzdělávací systém v České republice, kde byla zdůrazněna nutnost vychovat si prostřednictvím terciárního vzdělávání odborníky, kteří budou produkovat inovativní myšlenky. Ve spojitosti s výrobou budou v konečném důsledku podporovat růst konkurenceschopnosti a tím zvyšovat reálný HDP. Jelikož je veřejné vzdělávání v České republice poskytováno zdarma, je zde reálná možnost úspory nákladů na vzdělávání v případě zavedení školného.

To neplatí pro Anglosaské modely Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku a Australského společenství, kde je studenty placeno jedno z nejdražších školných na světě. Tento fakt přímo úměrně vyvažuje skutečnost, že v případě terciárního vzdělání se zde jedná o vysoce kvalitní produkt způsobující umístování těchto států na horních příčkách žebříčků mezinárodních srovnání. V Dánském království byl zakořeněn model Skandinávský, který nabízí jak možnost studovat zdarma, tak i velké množství stipendií a výhodných studentských půjček. V Dánsku je kladen důraz na předškolní výchovu, což dává jejich občanům nespornou konkurenční výhodu s ohledem na osvojení si některých zvyklostí důležitých pro rozvoj již v raném věku, stejně jako na další vzdělávání učitelů a jejich rekvalifikací.

Domnívám se, že význam vzdělanosti v poslední době markantně roste, dává se přednost kreativitě před manuální prací a izolovanými znalostmi, a tedy právě i terciární vzdělávání nabývá na důležitosti. Díky globalizaci se zvyšuje potřeba mobility pracovních sil a rychlého přizpůsobování se stále se měnícím podmínkám, Česká republika si tedy nemůže dovolit stagnovat a musí se snažit stále posouvat vpřed a zvyšovat svou konkurenceschopnost v porovnání s ostatními státy.

Z analyzovaných systémů považuji za nejlepší modely anglosaské a myslím si, že právě inspirace v těchto strukturách a zavedení školného by pomohlo Českou republiku přiblížit k nejlepším mezinárodním systémům. S nárůstem peněžních prostředků k dispozici by rostla i kvalita poskytovaného vzdělávání, mohlo by se také více investovat do výzkumu a vývoje, dalšího vzdělávání učitelů, mezinárodních projektů. Při zavedení univerzálního systému půjček se splácením až po dosažení určité výše příjmu by se studenti naučili efektivně hospodařit s financemi již před nástupem do prvního zaměstnání, všeobecně by si více uvědomovali význam vzdělání a neodkládali jeho dokončení.

Žádoucí je také větší propojení vzdělávání s trhem práce, aby se zlepšilo uplatnění lidských zdrojů, současně efektivnější fungování tržního mechanismu, shoda poptávky s nabídkou a svižná restrukturalizace. Z provedených komparací je zřejmé, že potenciál České republiky není zanedbatelný, ale měl by se začít lépe využívat.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Rozdíly mezi ISCED 1997 a ISCED 2011	22
Tabulka 2: Přehled programů ISCED	22
Tabulka 3: Maximální výše půjček na školné ve Velké Británii	30
Tabulka 4: Půjčky na živobytí ve Velké Británii pro roky 2016 a 2017	31
Tabulka 5: Splácení studentského dluhu ve Velké Británii [v £]	32
Tabulka 6: Minimální výše příjmu pro zahájení platby splátek podle konkrétní země Velké Británie	33
Tabulka 7: Granty na pokrytí životních nákladů ve Velké Británii	34
Tabulka 8: Světové hodnocení australských univerzit	39
Tabulka 9: Splátkové limity HRI v Austrálii	43
Tabulka 10: Studentské příspěvky pro rok 2017 v Austrálii	45
Tabulka 11: Příspěvky studentů, Společenství a celkově pro rok 2017 v Austrálii	45
Tabulka 12: Přehled SU sazeb v závislosti na ročním příjmu rodičů (začátek studia před 1. 7. 2014) v DKK	56
Tabulka 13: Přehled SU sazeb v závislosti na ročním příjmu rodičů (začátek studia po 1. 7. 2014) v DKK	57
Tabulka 14: Komparace zmiňovaných zemí dle základních kritérií	60
Tabulka 15: Žebříček států podle výkonu vysokoškolského systému v roce 2016	62
Tabulka 16: Žebříček států podle výkonu vysokoškolského systému v roce 2016 se zohledněním ekonomické situace v jednotlivých státech	63
Tabulka 17: Komparace s ohledem na finanční aspekty	66

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Rozmístění univerzit v Austrálii.....	38
Obrázek 2: Australský systém terciárního vzdělávání	41
Obrázek 3: Struktura terciárního vzdělávání v Dánsku	53
Obrázek 4: Míra dosažení terciárního vzdělání v zemích OECD v roce 2015	65

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ATAR (Australian Tertiary Admission Rank) = Číslo mezi 0 a 99,95 určující pozici studenta mezi ostatními

AUD = Australské dolary

BOTPLS (Bridging for Overseas – Trained Professionals Loan Scheme) = Schéma půjček pro kvalifikované experty ze zámorí

CSP (Commonwealth Supported Places) = Místa podporovaná Společenstvím

CZK = České koruny

DKK = Dánské koruny

DSAs (Disabled Students' Allowances) = Podpora pro studenty se zdravotním postižením

ECTS (The European Credit Transfer and Accumulation System) = Mezinárodně srovnatelný kreditový systém

EHEA (European Higher Education Area) = Evropský prostor pro terciární vzdělávání

ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education) = Evropská asociace pro zajišťování kvality terciárního vzdělávání

EQAR (The European Quality Register for Higher Education) = Registr národních institucí pro hodnocení kvality vysokoškolských institucí

ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the EHEA) = Evropské normy a směrnice pro zajišťování kvality

EU/EEA (The European Union/European Economic Area) = Evropská unie/Evropský hospodářský prostor EU/EEA

FEFC (Further Education Funding Council for England) = Rada pro financování dalšího vzdělávání v Anglii

GBP = Anglické libry

GPA (Grade Point Average) = Ukazatel průměru známek

HEAR (Higher Education Achievement Report) = Report podávající podrobné informace o studiu a úspěších studenta

HEFCE (Higher Education Funding Council for England) = Rada pro financování vysokoškolského vzdělávání v Anglii

HEIs (Higher Education Institutions) = Instituce poskytující terciární vzdělávání

HELP (Higher Education Loan Program) = Program půjček pro vysokoškolské studenty v Austrálii

HESA (The Higher Education Support Act) = Zákon o podpoře vysokých škol

HRI (HELP Repayment Income) = Sazba splátek u půjčky HELP

ISCED (International Standard Classification of Education) = Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání

LSC (Learning and Skills Council) = Rada pro učení a dovednosti

NHS (National Health Service) = Národní zdravotní servis

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) = Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OLDPS (Open Learning Deferred Payment Scheme) = Schéma otevřených odložených plateb

OSN (v angličtině se používá zkratka UN – United Nations) = Organizace spojených národů

OUA (Open Universities Australia) = Univerzity poskytující dálkové studium

PELS (Postgraduate Education Loan Scheme) = Schéma půjček pro postgraduální vzdělávání

PPP (Purchasing Power Parity) = parita kupní síly

RAA (Record of Academic Achievement) = Záznam o akademickém vzdělání

RPI (Retail Prices Index) = Nástroj pro měření inflace v UK

SFA (Skills Funding Agency) = Agentura pro financování speciálních dovedností

SLE (Student Learning Entitlement) = Studentské vzdělávací oprávnění

SU (State Educational Grant) = Státní vzdělávací grant

TAFE (Technical and Further Education) = Technické vzdělávání

UCAS (Universities and Colleges Admissions Service) = Agentura zodpovědná za přijímání studentů na vysoké školy

UK (United Kingdom) = Spojené království (Anglie, Skotsko, Wales a Severní Irsko)

UKPASS = Online postgraduální aplikační servis

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) = Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu

VET (Vocational Education and Training Providers) = Odborné kurzy v Austrálii

YPLA (Youth People's Learning Agency) = Vzdělávací agentura pro mladé

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- [1] Australian Government – Australian Taxation Office. *HELP, TSL and SFSS repayment thresholds and rates* [online]. Dostupné z: <https://www.ato.gov.au/Rates/HELP,-TSL-and-SFSS-repayment-thresholds-and-rates/>
- [2] Australian Government – Department of Education and Training. *Commonwealth scholarships* [online]. Dostupné z: <https://www.education.gov.au/commonwealth-scholarships>
- [3] Australian Government – Study Assist. *HELP paying my fees* [online]. Dostupné z: <http://studyassist.gov.au/sites/studyassist/helppayingmyfees/>
- [4] British council. *Higher education system of UK* [online]. Dostupné z: https://www.britishcouncil.in/sites/default/files/higher_education_system_of_uk.pdf
- [5] BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1880-0.
- [6] European commission – Eurydice. *Denmark Overview* [online]. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Denmark:Overview>
- [7] European commission – Eurydice. *Denmark: Funding in Education* [online]. Dostupné z: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Denmark:Funding_in_Education
- [8] European commission – Eurydice. *Types of Higher Education Institutions* [online]. Dostupné z: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Denmark:Types_of_Higher_Education_Institutions
- [9] FindAMasters. *New UK postgraduate loans scheme* [online]. Dostupné z: <https://www.findamasters.com/funding/guides/new-uk-postgraduate-loans-scheme.aspx>
- [10] Government of Victoria – Youth Central. *Youth allowance and other allowances* [online]. Dostupné z: <http://www.youthcentral.vic.gov.au/studying-training/assistance-while-studying/youth-allowance-other-allowances>
- [11] Group of Eight [online]. Dostupné z: <https://go8.edu.au/>

- [12] HELÍSEK, Mojmir. *Makroekonomie: základní kurs*. Slaný: Melandrium, 2000. ISBN 80-86175-10-3.
- [13] HOLÝ, Roman. *Lidský kapitál. Důležité je vědět*. Týdeník EURO, 51-52/2007 [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/oecd.paris/cz/zpravy_udalosti_aktuality/oecd_lidsky_kapital_dulezite_je_vedet.html
- [14] KALOUS, Jaroslav, VESELÝ, Arnošt. *Educational policy studies in the Czech Republic: the current state, theoretical and analytical approaches, and possible development in an international context*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-024-6.
- [15] KALOUS, Jaroslav, VESELÝ, Arnošt. *Vzdělávací politika České republiky v globálním kontextu*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1261-5.
- [16] KOUCKÝ, Jan, BARTUŠEK, Aleš. *Mezinárodní zkušenosti, inspirace a trendy ve financování vysokého školství [CD-ROM]*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-811-0.
- [17] MATĚJŮ, Petr. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009. [cit. 2017-01-13] ISBN 978-80-254-4519-8.
- [18] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Boloňský proces* [online]. [cit. 2017-02-14]. Dostupné z: www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/boloňsky-proces-2
- [19] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2016 – 2020* [online]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/odbor_30/Jakub/DZ_2016_2020.pdf
- [20] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Otázky a odpovědi k tezi Bílé knihy terciárního vzdělávání* [online]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha/otazky-a-odpovedi-k-tezim-bile-knihy-terciarniho-vzdelavani>
- [21] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Přehled vysokých škol v ČR* [online]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol-v-cr-3>

- [22] OECD (2016), *Education at a Glance 2016: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2016-en> ISBN: 978-92-64-25979-9.
- [23] OECD/Eurostat/UNESCO Institute for Statistics (2015), *ISCED 2011 Operational Manual: Guidelines for Classifying National Education Programmes and Related Qualifications*, OECD Publishing, Paris. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264228368-en>
- [24] PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.
- [25] PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.
- [26] Save the Student! *Student grants, bursaries and scholarships*. [online]. ©2017 Dostupné z: <http://www.savethestudent.org/student-finance/student-grants-bursaries-scholarships.html>
- [27] StudentskéFinance.cz. *Druhy stipendií* [online]. [cit. 2017-04-10] Dostupné z: <http://student.finance.cz/stipendium-skolne/stipendia-cr/druhy/>
- [28] Studyline. *Vzdělávací systém v Austrálii* [online]. Dostupné z: <http://www.australie-studium.cz/australie/vzdelavaci-system-v-australii/>
- [29] Styrelsen for Institutioner og Uddannelsesstøtte. *Du er 18-19 aar og din uddannelse startede foer 1/7-2014 satser for 2017* [online]. Dostupné z: <http://www.su.dk/su/om-su-til-ungdomsuddannelser-gymnasium-hhx-mv/satser-for-su-til-hjemmeboende-paa-ungdomsuddannelser/>
- [30] SU. *The Danish students' Grants and Loans Scheme* [online]. Dostupné z: <http://www.su.dk/english/state-educational-grant-and-loan-scheme-su/>
- [31] The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). *Denmark* [online]. Dostupné z: <http://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=DNK&treshold=10&topic=EO>

- [32] Times Higher Education. *Best universities Australia* [online]. Dostupné z: <https://www.timeshighereducation.com/student/best-universities/best-universities-australia>
- [33] Top universities. *How much does it cost to study in Australia* [online]. Dostupné z: <https://www.topuniversities.com/student-info/student-finance/how-much-does-it-cost-study-australia>
- [34] UK Government. Department for Education. *Financial support for full-time students of higher education in 2016 to 2017* [online]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/financial-support-for-full-time-students-of-higher-education-in-2016-to-2017/financial-support-for-full-time-students-of-higher-education-in-2016-to-2017>
- [35] UK Government. *NHS Bursaries*. [online]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/nhs-bursaries/overview>
- [36] UK Government. Student finance England. *Student loans - a guide to terms and conditions* [online]. Dostupné z: http://media.slc.co.uk/sfe/1617/ft/sfe_terms_and_conditions_1617_d.pdf
- [37] UNESCO. *Revision of ISCED* [online]. Dostupné z: http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/UNESCO_GC_36C-19_ISCED_EN.pdf
- [38] Universitas 21. *U21 ranking of national higher education systems 2016* [online]. Dostupné z: <http://universitas21.com/news/details/220/u21-ranking-of-national-higher-education-systems-2016>
- [39] URBÁNEK, Václav. *Financování vysokého školství*. Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1313-3.
- [40] Úřad vlády České republiky. *Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky* [online]. [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Strategie-mezinarodni-konkurenceschopnosti-Ceske-republiky.pdf>
- [41] VARADZIN, František, BECK, Vojtěch, BEČICA, Jiří. *Ekonomika veřejného sektoru: operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost CZ.1.07/3.2.07/03.0020 Systém celoživotního učení pro podporu efektivní veřejné správy*. Havířov: Vysoká škola sociálně správní, 2013. ISBN 978-80-87291-18-4.

- [42] VOMÁČKOVÁ, Helena. *Ekonomické aspekty statku vzdělání*. Časopis Pedagogika, 2002, str. 219-220. ISSN 0031-3815.
- [43] Vysoké školství ve světě. *Podmínky studia na vysokých školách v České republice* [online]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/podminky-studia-na-vysokych-skolach-v-ceske-republice>
- [44] Vysoké školství ve světě. *Radikální reforma vysokého školství v Austrálii* [online]. Dostupné z: <https://vsmonitor.wordpress.com/2014/12/16/radikalni-reforma-vysokeho-skolstvi-v-australii/>
- [45] Vysoké školství ve světě. *Školné na vysokých školách v zemích OECD* [online]. Dostupné z: <https://vsmonitor.wordpress.com/2014/09/03/skolne-na-vysokych-skolach-v-zemich-oecd/>
- [46] Vysoké školy. *Organizace terciárního vzdělávání a vysoké školy* [online]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/organizace-terciarniho-vzdelavani-vysoke-skoly>
- [47] Wikipedia, the free encyclopedia. *Boloňský proces* [online]. [cit. 2016-12-12] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Boloňský_proces
- [48] Wikipedia, the free encyclopedia. *Dánsko* [online]. [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Dánsko>
- [49] Wikipedia, the free encyclopedia. *Education in Australia* [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Australia
- [50] Wikipedia, the free encyclopedia. *Seznam vysokých škol v Česku* [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_vysokých_škol_v_Česku
- [51] Wikipedia, the free encyclopedia. *Tertiary education fees in Australia* [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Tertiary_education_fees_in_Australia#cite_note-eftsl-7

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha A:** Seznam veřejných vysokých škol v České republice [21]
- Příloha B:** Členské státy EHEA [18]
- Příloha C:** Kompletní žebříček Universitas 21 pro rok 2016 [38]
- Příloha D:** Silné a slabé stránky českého vzdělávacího systému [17]

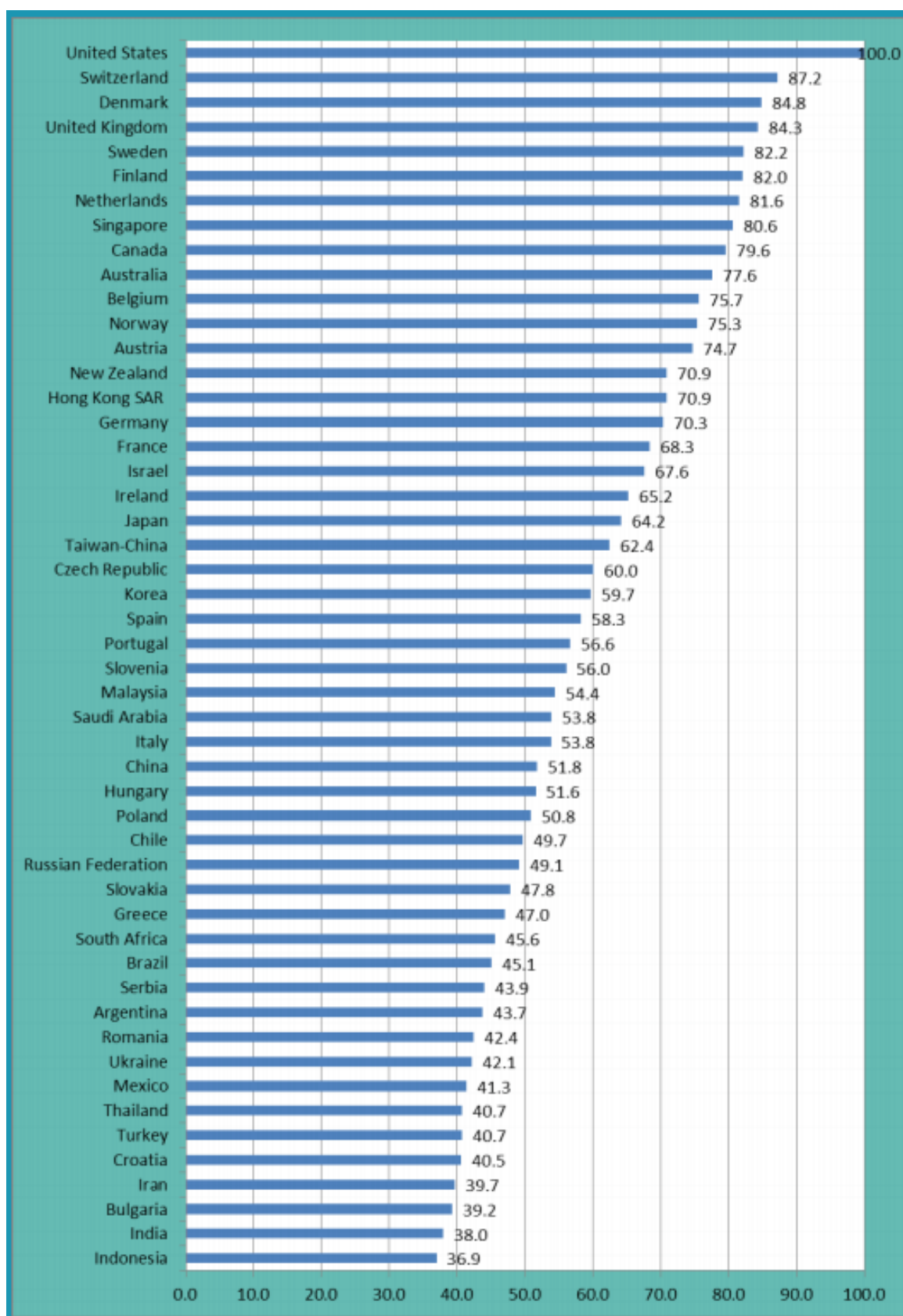
Příloha A: Seznam veřejných vysokých škol v České republice

Akademie múzických umění v Praze (AMU)
Akademie výtvarných umění v Praze (AVU)
Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU)
České vysoké učení technické v Praze (ČVUT)
Janáčkova akademie múzických umění v Brně (JAMU)
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU)
Masarykova univerzita (MU)
Mendelova univerzita v Brně (MENDELU)
Ostravská univerzita v Ostravě (OU)
Slezská univerzita v Opavě (SU)
Technická univerzita v Liberci (TUL)
Univerzita Hradec Králové (UHK)
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP)
Univerzita Karlova v Praze (UK)
Univerzita Palackého v Olomouci (UP)
Univerzita Pardubice (UPa)
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB)
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (VFU)
Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO)
Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE)
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (VŠCHT)
Vysoká škola polytechnická Jihlava (VŠPJ) - neuniverzitní
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE) - neuniverzitní
Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze (VŠUP)
Vysoké učení technické v Brně (VUT)
Západočeská univerzita v Plzni (ZČU)

Příloha B: Členské státy EHEA

- Albánie
- Andora
- Arménie
- Ázerbajdžán
- Belgie - Francouzské společenství
- Belgie - Vlámské společenství
- Bělorusko
- Bosna a Hercegovina
- Bulharsko
- Černá Hora
- **Česká republika**
- **Dánsko**
- Estonsko
- Finsko
- Francie
- Gruzie
- Chorvatsko
- Irsko
- Island
- Itálie
- Kazachstán
- Kypr
- Lichtenštejnsko
- Litva
- Lotyšsko
- Lucembursko
- Maďarsko
- Makedonie
- Malta
- Moldávie
- Německo
- Nizozemsko
- Norsko
- Polsko
- Portugalsko
- Rakousko
- Rumunsko
- Rusko
- Řecko
- Slovensko
- Slovinsko
- Srbsko
- Španělsko
- Švédsko
- Švýcarsko
- Turecko
- Ukrajina
- Vatikán
- **Velká Británie**

Příloha C: Kompletní žebříček Universitas 21 pro rok 2016

Příloha D: Silné a slabé stránky českého vzdělávacího systému

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY	
Pokračující propojování vzdělávací a výzkumné a vývojové činnosti	Výrazné podfinancování a minimální garance objemu finančních prostředků poskytovaných státem	Absence standardizovaného informačního systému o vysokých školách a o hodnocení VŠ
Rozvíjející se spolupráce vzdělávacích institucí s aplikační sférou	Nízký podíl dospělé populace s vysokoškolským vzděláním s velkými rozdíly mezi věkovými skupinami	Nevytvoření pravidel segmentu pro profesně orientované bakalářské studium
Standardizovaný akreditační proces	Nízký podíl absolventů kratších studijních programů vstupujících na trh práce	Málo transparentní investiční politika málo odolná politickým a lobbyistickým tlakům
Přehledný systém normativního financování		
Postupné zavádění principů Boloňského procesu	Vysoká míra neukončování studia, zejména na technických vysokých školách	Malá angažovanost soukromých finančních subjektů na investičních projektech
Aktivní role VŠ v péči o kulturní dědictví a jeho rozvoj	Nízká ekonomická zainteresovanost VŠ na kvalitě poskytovaného vzdělávání a dlouhodobé úspěšnosti absolventů a absence cenových signálů v systému	Velké nerovnosti v šancích na dosažení vysokoškolského vzdělání a překážky na vstupu do terciárního vzdělávání, které představuje selektivní systém vzdělávání na nižších úrovních
Velký význam přikládáný vysokoškolskému vzdělání pro životní úspěch		
Zapojení reprezentace vysokých škol do rozhodování o zásaních otázkách rozvoje VŠ a do legislativního procesu	Špatná provázanost a nízká prostupnost mezi jednotlivými stupni vysokoškolského vzdělávání na různých VŠ a mezi vyššími odbornými školami a VŠ	Těžkopádný a neefektivní systém řízení s nevyváženými pravomocemi a odpovědnostmi a nevyhovující legislativa postihující všechny části terciálního vzdělávání
Vysoká společenská prestiž akademických pracovníků	Nesoulad mezi volbou uchazečů o studium a poptávkou po absolventech na trhu práce	Někdy jen formální restrukturalizace studia v souladu s boloňským procesem
Vysoká ekonomická návratnost vysokoškolského vzdělání		
Příznivé pokrytí ČR institucemi terciárního vzdělávání	Přílišná závislost veřejných VŠ na veřejných zdrojích	

ABSTRAKT

FEKERLOVÁ, L. *Ekonomika a financování školství*. Diplomová práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 79 stran, 2017

Klíčová slova: financování terciárního vzdělávání, univerzity a vysoké školy, školství, stipendium, školné

Cílem mé práce je analyzovat financování vysokých škol v České republice a třech dalších konkrétních státech, tedy ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku, Dánském království a Australském společenství, popsat strukturu jejich terciárního vzdělávání a v závěru tyto státy mezi sebou porovnat a navrhnout zlepšení pro Českou republiku s inspirací v zahraničních systémech.

V práci popisuji stručně historii a současnou situaci vysokoškolského vzdělávání v jednotlivých státech, zmiňuji jednotlivé instituce poskytující vysokoškolské vzdělávání a zaměřuji se především na financování terciárního vzdělávání, a to jak z pohledu studentů, tak i jednotlivých států, tyto údaje pak mezi sebou porovnávám. Na závěr uvádím návrhy, které mohou zvýšit efektivitu financování vysokých škol v České republice a také podpořit její ekonomiku.

ABSTRACT

FEKERLOVA, L. *Economics and financing of the education system*. Diploma thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 79 pages, 2017

Keywords: tertiary education funding, universities and colleges, education, scholarship, tuition fees

The aim of my diploma thesis is to analyze funding of higher education in the Czech Republic and three other countries, these are the United Kingdom of the Great Britain and the Northern Ireland, the Kingdom of Denmark and the Commonwealth of Australia. The aim is also to describe the structure of tertiary education and to compare selected countries among themselves as well as suggesting improvements for the Czech Republic, which will be inspired by foreign systems.

I describe briefly history and present position of higher education in selected countries, I mention institutions, which provide tertiary education, and I focus primarily on financing of the education systems from the student and each state perspective. In the end these facts are compared and proposals for improvements, which should support the efficiency of the Czech economy, are introduced.